

Eesti Pank
Bank of Estonia

MAKSEBILANSISTATIKA KVALITEEDINÄITAJAD

2008 – 2010 II kvartal

Jaanuar 2011

SISUKORD

MAKSEBILANSISTATISTIKA KVALITEEDINÄITAJAD.....	2
1. Maksebilansi kiirhinnang	3
2. Kvartali maksebilansi aegridade korrigeerimine aastatel 2008–2010 II kvartal.....	15
3. Rahvusvahelise investeerimispositsiooni aegridade korrigeerimine	27
4. Kasutatud maksebilansistatistika kvaliteedinäitajate sisu	28

MAKSEBILANSISTATISTIKA KVALITEEDINÄITAJAD

Vastavalt Euroopa Komisjoni regulatsioonidele (nr 1055/2008 ja nr 1227/2010) ning Eesti riikliku statistika seadusele (§7) on Eesti Pank kui üks Eesti riikliku statistika tegijaist kohustatud koostama ja avaldama enda poolt koostatud riikliku statistika kvaliteedi hindamise ülevaateid. Allpool toodud ülevaade on järjekorras teine, mida Eesti Pank teeb avalikkusele kättesaadavaks.

Käesolev maksebilansistatistika aegridade korrigeerimisulatus analüüsis on kasutatud Eurostati ja EKP poolt soovitatud kvaliteedinäitajaid: jooksevkonto kirjade puhul MAPEt (*mean absolute percent error*) ja finantskonto kirjade puhul RMSREd (*root mean square relative error*). Kvaliteedinäitajatest sisust on lähemalt käesoleva lisa lõpus punktis 4. Mõlemad näitajad hindavad maksebilansi aegridade hilisema korrigeerimise protsentuaalset ulatust võrreldes esmaselt avaldatud aegridadega. Analüüsitud on ka hilisemate korrigeerimiste suunda, korrigeerimise ulatust ning kirje „vead ja täpsustused“ korrigeerimist. Teatavasti korrigeeritakse enamike majandusnäitajate esialgselt avaldatud andmeid hiljem vastavalt täiendava teabe laekumisele ja meetoodiliste muudatuste sisseviimisele. Eesti Panga maksebilansistatistika korrigeerimispoliitika on alljärgnev:

- **regulaarne korrigeerimine**

- II, III ja IV kvartali maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni esmasel avaldamisel korrigeeritakse regulaarselt eelmise kvartali andmeid;
- I kvartali maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni esmasel avaldamisel korrigeeritakse nii eelmise kvartali (IV) kui ka kõikide eelmiste kvartalite andmeid, mille kohta on laekunud täiendavat infot. Andmed loetakse lõplikeks siis, kui nad on integreeritud rahvusliku arvepidamise sisend-väljund tabelitesse (kuni 5 aasta pärast)

- **erakorraline korrigeerimine**

- erandjuhtudel, oluliste vigade ilmnemisel korrigeeritakse uue perioodi andmete avaldamisel vastavalt vajadusele ka varasemate perioodide andmeid;
- meetoodika või andmete kogumise süsteemi muutuste puhul võidakse korrigeerida uue perioodi andmete avaldamisel ka varasemate perioodide andmeid nii kaugele kui võimalik;
- erakorralistest korrigeerimistest teavitatakse avalikkust maksebilansi ja rahvusvahelis investeerimispositsiooni pressiteadetes.

Analüüsis on kasutatud ka võrdluslävesid, mis peaksid olema statistikakasutajale orientiiriks kvaliteedinäitajate hindamisel. Tuleb märkida, et meile teadaolevalt on olemas vaid üks rahvusvaheline soovitus maksebilansi kirjade korrigeerimisulatusel. See puudutab „vigade ja täpsustuste“ kirjet, mille suurus IMFi soovitusel võiks jääda +/-5% piiresse poolest jooksevkonto krediid- ja deebetkäibest. MBO käsutuses oli 2010. aasta algul avaldatud EKP maksebilansistatistika kvaliteediaruanne, kus analüüsiti euroala kuise maksebilansi korrigeerimisulatusi aastatel 2006–2008. Need näitajad on arvatud suure ja stabiilse arenguga piirkonna kohta, kus nn suurtel tegijatel on oluline roll ja mille statistikanäitajate korrigeerimisulatus on tunduvat väiksem kui väikse ja kiire arenguga Eestil. Kuid orientiiriks võivad EKP andmed siiski olla. Eurostati iga-aastase maksebilansistatistika kvaliteediraporti andmed võrdlusbaasiks ei sobi, kuna aruanne keskendub vaid ELi välisele statistikale. Eesti puhul hõlmab ELi väline käive vaid 15–20% välissektori statistikast. Varasemates kvaliteedianalüüsidest katsetati veel mitmete lävedega (nt standardhälve), kuid rahuldavat tulemust see ei andnud. Kvartali maksebilansi puhul võiks seega statistiliselt usaldusväärne orientiir olla MAPE kõikumine 10% piires ning väiksema esinduslikkusega infobaasiga kiirhinnangu puhul 20% piires.

1. Maksebilansi kiirhinnang

1.1 Aegridade korrigeerimine

Maksebilansi kiirhinnangu (kuu maksebilansi) infobaas on vähemesinduslik võrreldes kvartali maksebilansi infobaasiga ning seetõttu on selle hilisema revideerimise ulatus suurem. Käesolevas analüüsis keskendutakse perioodile jaanuar 2008 kuni september 2010 (viimane analüüsi koostamise hetkel olemasolev ja korrigeeritud kiirhinnang). Jooksevkonto analüüsi tulemused on toodud tabelis 1 ja joonisel 1 ning finantskonto tulemused tabelis 4 ja joonisel 2. Mõlema konto absoluutsed korrigeerimisulatused on toodud tabelis 2 ning korrigeerimiste suunad tabelis 3.

Tabel 1. Maksebilansi kiirhinnangu jooksevkonto korrigeerimine (MAPE, % esialgsest väärtusest)

	Osakaal jooksevkonto käibes, %*	01–12/2008	01–12/2009	01–09/2010	Euroala**
Kaupade eksport FOB	30,8	1,6	0,8	1,8	0,93
Kaupade import FOB	34,8	2,4	1,9	0,9	0,95
Teenused: kredid	13,3	5,6	6,9	5,9	3,94
Teenused: deebet	8,2	3,3	11,0	16,0	3,09
Tulud: kredid	3,3	15,2	23,6	13,0	14,95
Tulud: deebet	6,2	15,5	16,2	22,3	12,47
Ülekanded: kredid	2,1	37,0	13,5	10,3	-
Ülekanded: deebet	1,2	14,1	17,3	10,5	-

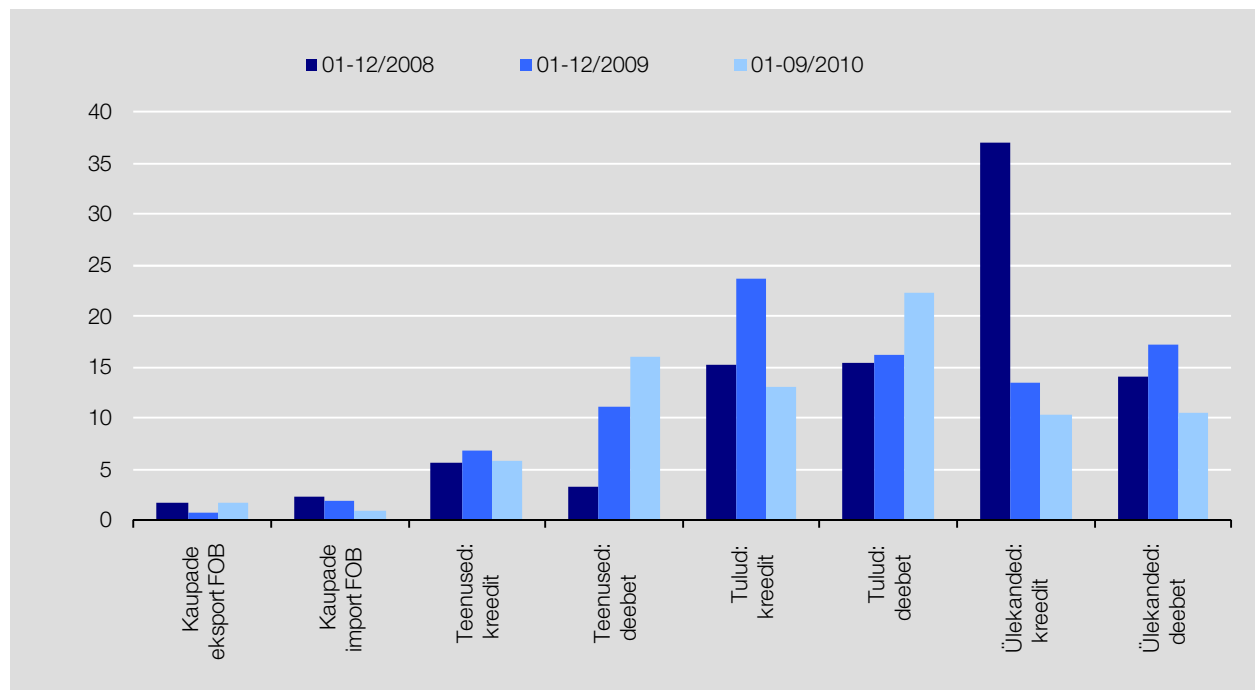
* 2008–2010.

**EKP arvutused 2006–2008 kohta.

Nagu tabelist 1 näha, on maksebilansi kiirhinnangu **jooksevkonto** kirjete hilisem korrigeerimine jäänud üldreeglina 20% piiresse, väljaarvatud tulu ja ülekanded. Ka on täheldatav korrigeerimisulatusete vähenemise tendents, kuid mitte alati.

Suhteliselt kõige väiksem on olnud suurima osakaaluga kirjete – kaupade ekspordi ja impordi (66% käibest) – korrigeerimisulatus, jäädes vaadeldaval ajaperioodil vahemikku 0,8% kuni 2,4% ning olles perioodi lõpuks mõnevõrra vähenenud. 2010. aastal oli kaupade ekspordi ja impordi suhteline korrigeerimisulatus vastavalt 1,8% ning 0,9%. Kaupade käibe hilisema väikese täpsustamisulatusete taga on eelkõige väliskaubandusstatistika andmete senisest varasem avaldamine Statistikaameti poolt. Seetõttu on maksebilansi kiirhinnangu koostamisel aluseks juba tegelikud andmed, mitte hinnangud nagu varasematel aastatel. Kasuks on olnud ka väliskaubandusstatistika kvaliteedi paranemine. Absoluutsuuruses on väliskaubandusstatistika korrigeerimisulatus samuti vähenenud, seda nii ekspordi kui ka impordi puhul (vt tabel 2). Nii oli 2010. aastal kuine korrigeerimisulatus ekspordi puhul 138 mln krooni ja impordi puhul 73 mln krooni. Kui aga võrrelda kaupade ekspordi ja impordi korrigeerimisulatuset EKP euroala vastavate kirjete korrigeerimisulatusetega, siis impordi puhul oli see 2010. aastal isegi mõnevõrra väiksem kui euroalal (Eesti 0,9% versus EKP 0,95%), ekspordi osas aga pisut suurem (1,8% versus 0,93%).

Joonis 1. Maksebilansi kiirhinnangu jooksevkonto korrigeerimine (MAPE, % esialgsest väärtusest)

Tabel 2. Maksebilansi kiirhinnangu keskmine korrigeerimisulatus*, mln kr

	01-12/2008	01-12/2009	01-09/2010
Jooksevkonto	589,7	398,2	337,0
Kaupade eksport FOB	175,4	64,5	138,2
Kaupade import FOB	305,5	172,1	72,8
Teenused: krediid	243,3	281,1	183,2
Teenused: deebet	106,5	297,0	242,5
Tulud: krediid	244,9	189,4	100,7
Tulud: deebet	460,1	281,5	240,5
Ülekanded: krediid	214,6	98,5	46,4
Ülekanded: deebet	65,7	66,9	32,0
Finantskonto	878,1	853,4	318,0
Otseinvesteeringud	510,7	596,0	553,4
Portfelliinvesteeringud	465,2	163,6	509,8
Muud investeeringud	946,6	1097,8	408,8
Vead ja täpsustused	431,9	671,2	311,9
Reservvarad	250,6	0,6	0,0

* Absoluutväärtuses.

Üheks andmete kvaliteedi näitajaks on nende hilisema korrigeerimise suund – kui andmed on kvaliteetsed, siis korrigeerimine peaks toimuma perioodi jooksul üldreeglina mõlemas suunas – kord ülespoole, kord allapoole. Juhul, kui korrigeerimised on valdavalt ühesuunalised, viitab see süstemaatilise vea olemasolule. Kaupade ekspordi puhul domineeris vaadeldaval perioodil ülespoole korrigeerimine – 33 analüüsitavast kuust 28 juhul korrigeeriti kaubaeksport hiljem suuremaks (vt tabel 3). Kaupade impordi puhul oli olukord analoogne – 24 juhul 33st muutus import hiljem suuremaks. Kuid, nagu juba eespool mainitud, on maksebilansi kiirhinnangu koostamise aluseks nüüd tegelikud väliskaubandusstatistika andmed ning seetõttu hilisemad korrigeerimised pole tehtud mitte niivõrd maksebilansi koostajate kui võrd väliskaubandusstatistika koostajate (ESA) poolt.

Tabel 3. Maksebilansi kiirhinnangu korrigeerimiste suund (viimane - esimene)

	Ülespoole korrigeerimiste arv*	Allapoole korrigeerimiste arv**
Jooksevkonto	18	15
Kaupade eksport FOB	28	5
Kaupade import FOB	9	24
Teenused: krediid	24	9
Teenused: deebet	23	10
Tulud: krediid	15	18
Tulud: deebet	15	18
Ülekanded: krediid	10	23
Ülekanded: deebet	22	11
Finantskonto	14	19
Otseinvesteeringud	25	8
Portfelliinvesteeringud	10	23
Muud investeeringud	13	20
Vead ja täpsustused	16	17

* Muutus plussmärgiga,

** Muutus miinusmärgiga.

Jooksevkonto käibes tähtsuset järgimise konto – teenuste (ligi 22% jooksevkonto käibest) – korrigeerimisulatus on olnud mõnevõrra suurem kui kaupadel, seda ka euro-ala puhul. Perioodil 2008–2010 oli teenuste ekspordi korrigeerimine suhteliselt stabiilne, kõikides vahemikus 6–7%, mis on pisut suurem kui euro-ala korrigeerimisulatus (4%). Seevastu teenuste impordi korrigeerimisulatus on märkimisväärselt suurenenud – kui 2008. aastal oli see 3%, siis 2010. aastal 16% (euroalas 3%). Suurema korrigeerimisulatuse põhjuseks on asjaolu, et maksebilansi kiirhinnangu teenuste konto koostatakse valdavalt ökonomeetriliste mudelite abil, kuna selle koostamise ajaks pole tegelik statistika kättesaadav. Kiirhinnangut korrigeeritakse hiljem vastavalt kvartali maksebilansi statistikale, mis põhineb juba tegelikul statistikal. Teenuste ekspordi absoluutne korrigeerimine jäi vahemikku 180–280 mln krooni, teenuste import aga suurenes 2008. aasta 100 mln kroonilt 2010. aastal 240 mln kroonini. Analüüsidest teenuste korrigeerimise suunda, peab märkima, et nii ekspordit kui ka impordit korrigeeriti valdavalt ülespoole (23–24 juhtumi puhul 33st), s.t ekspordit oli täpsustatud andmetel suurem ja impordit väiksem.

Tulu sisse- ja väljavoolu (ligi 10% jooksevkonto käibest) suhteliselt suurema korrigeerimisulatuse põhjuseks on reinvesteeringut tulu, mis moodustab Eesti maksebilansi kogutuluse olulise osa. Kiirhinnangu koostamise hetkel pole kasutada ühtki reaalselt andmeallikat reinvesteeringut tulu kohta, mistõttu kiirhinnangus tulukirje modelleeritakse/hinnatakse. Seetõttu on tulu hilisem korrigeerimine olnud jooksevkonto kirjetest üks suurimaid, ulatudes mõnel perioodil isegi kuni 24%ni. Sama probleem on ka euroala maksebilansi puhul, kus tulu sissevoolu korrigeerimisulatus on 15% ja väljavoolu puhul üle 12%. Keskel läbi ulatus tulu absoluutne korrigeerimisulatus vaadeldaval perioodil sissevoolu puhul +/-200 mln kroonini ning väljavoolu puhul ligi +/-360 mln kroonini. Süstemaatilist vigat tulu sisse- ja väljavoolu hindamisel ei esinenud, sest üles- ja allapoole korrigeerimiste arv oli enam-vähem tasakaalus.

Jooksevülekannete (3% jooksevkonto käibest) suurema korrigeerimisulatuse põhjus on sarnane reinvesteeringut tuluga. Jooksva aastal kajastatakse ülekandeid tekkepõhiselt ning esialgsetele andmetele tuginedes. Aasta lõppedes täpsustatud andmete kättesaadavaks muutumisel toimub nende tagantjärele korrigeerimine. Samas on aga ülekannete kirjete väärtused suhtelised väikesed, mistõttu nende suurem korrigeerimisulatus ei mõjuta eriliselt maksebilansi kiirhinnangut. Analüüsidest korrigeerimiste suunda, siis nähtub, et nii laekunud kui ka saabunud ülekandeid korrigeeritakse hiljem valdavalt väiksemaks (vastavalt 23 ja 22 juhul 33st).

Korrigeerimiste absoluutset ulatust (mln kr) ja suunda kajastavad ka joonised 4–18 kiirhinnangu kvaliteedianalüüsi osa lõpus.

Finantskonto kirjete korrigeerimisulatus on jooksevkonto põhikontode – kaupade ja teenuste – kontodega võrreldes olnud üldiselt suurem (vt tabel 2 ja 4). Finantskonto kirjed on netokirjed ning väikse saldo olemasolu puhul võib hilisem

korrigeerimine olla suhteliselt suur. Kuna kiirhinnangu koostamisel on finantskonto kirjetest kõige ebapiisavama andmekaetusega otse- ja muud investeeringud, siis on ka nende kirjete hilisem korrigeerimine olnud suurem. Reservvarade korrigeerimine 2008. aastal seletub EP raamatupidamise uue tarkvara juurutamise raskustega. Kui Eesti maksebilansi kiirhinnangu jooksevkonto kirjete korrigeerimisulatus oli võrreldav euroala kiirhinnangu korrigeerimisega, siis finantskonto kirjete puhul on euroala korrigeerimisulatus oluliselt väiksem, jäädes alla 1%.

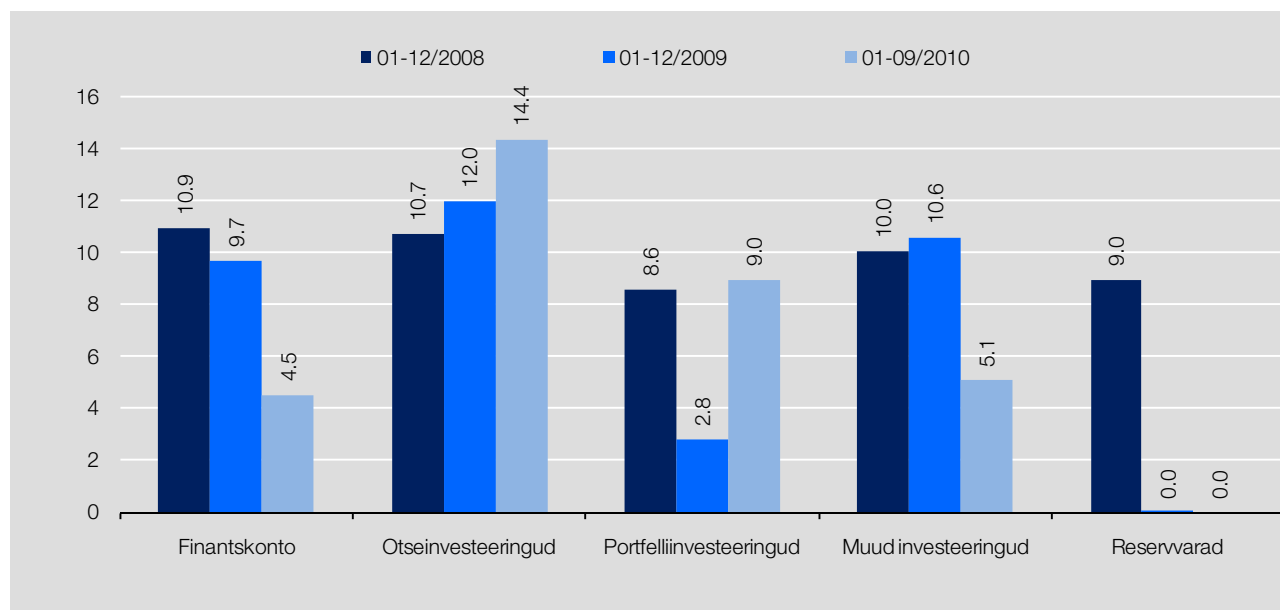
Tabel 4. Maksebilansi kiirhinnangu finantskonto korrigeerimine (RMSRE, % aegrea volatiilsusest)

	01-12/2008	01-12/2009	01-09/2010	Euroala*
Finantskonto	10,9	9,7	4,5	-
Otseinvesteeringud	10,7	12,0	14,4	0,67
Portfelliinvesteeringud	8,6	2,8	9,0	0,65
Muud investeeringud	10,0	10,6	5,1	0,43
Reservvarad	9,0	0,0	0,0	-

*EKP arvutused perioodil 2006–2008

Võrreldes jooksevkonto kirjetega on suuremad ka finantskonto kirjete absoluutsed korrigeerimisulatused – nii muutus finantskonto hilisema korrigeerimise tulemusena 2008. ja 2009. aastal keskmiselt ligi 0,9 mld krooni võrra kuus, 2010. aastal aga vähem. Suurim on absoluutne korrigeerimisulatus muude investeeringute puhul, ulatudes mõnes kuus 2 mld kroonini. Tähelepanu tuleks pöörata ka otse- ja portfelliinvesteeringute kirjetele, mida on esimesel juhul korrigeeritud valdavalt ülespoole ja teisel juhul valdavalt allapoole (tabel 3).

Joonis 2. Maksebilansi kiirhinnangu finantskonto korrigeerimine (RMSRE, % aegrea volatiilsusest)

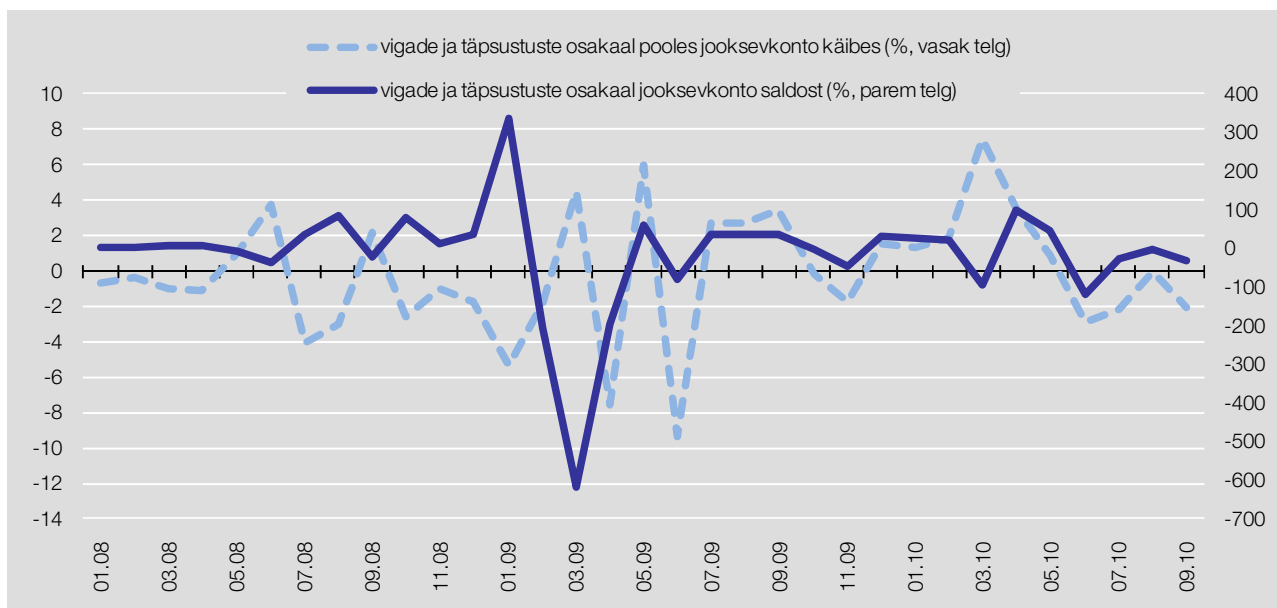

1.2 Vead ja täpsustused

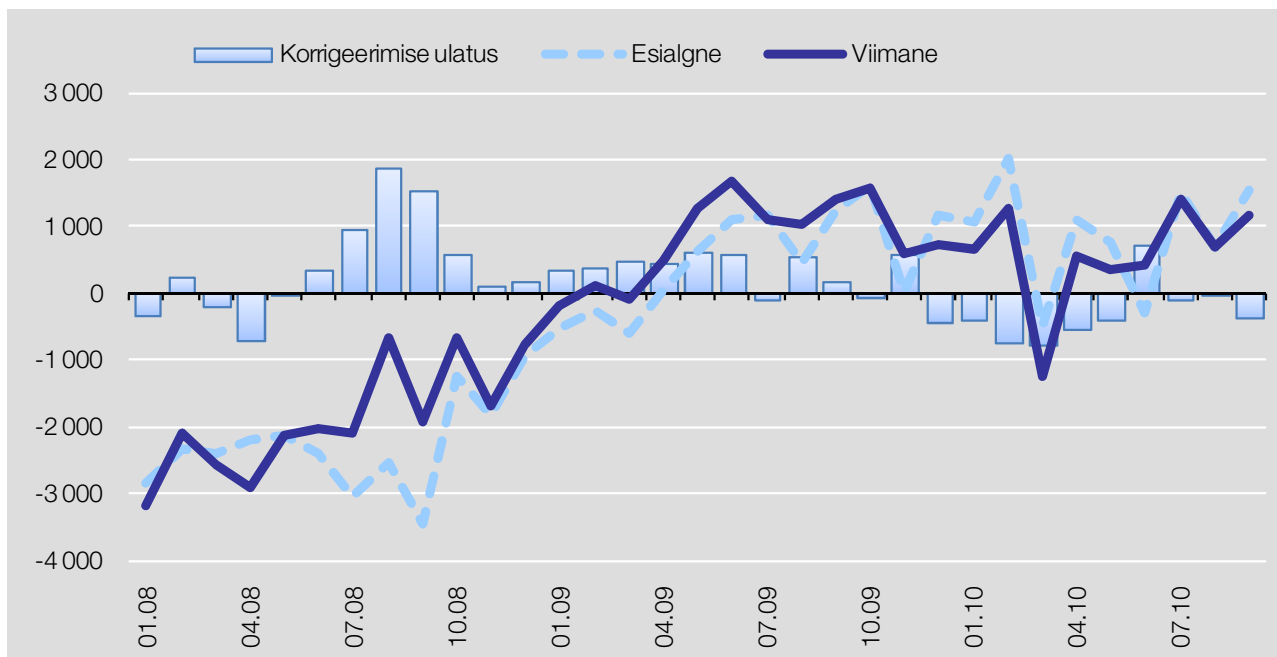
Kiirhinnangu kirje „vead ja täpsustused“ kvaliteedist annab ülevaate joonis 3. Vigade ja täpsustuste kvaliteedi hindamisel on IMFi soovituslikuks rahvusvaheliseks normiks, et selle suurus peaks jääma +/-5% piiresse jooksevkonto poolest käibest. Perioodil jaanuar 2008 kuni september 2010 on vead ja täpsustused vaid 5 korral 33st ületanud +/-5% limiiti, vaatamata kiirhinnangu piiratuma infobaasi olemasolule võrreldes kvartali maksebilansi andmeallikatega. Vigade ja täpsustuste korrigeerimise absoluutväärtus on kõikunud 300 mln kroonist 2010. aastal kuni ligi 700 mln kroonini 2009. aastal. Vigade ja

täpsustuste korrigeerimises süstemaatilise vea olemasolu ei ole täheldatav, kuna üles- ja allapoole korrigeerimiste arv on peaaegu võrdne. Üheks andmete kvaliteedi näitajaks on ka eeldus, et pikema perioodi vigade ja täpsustuste summa peaks ideaalsel juhul võrduma nulliga. Perioodil jaanuar 2007 kuni september 2010 oli vigade ja täpsustuste summa ligi -1,2 mld krooni.

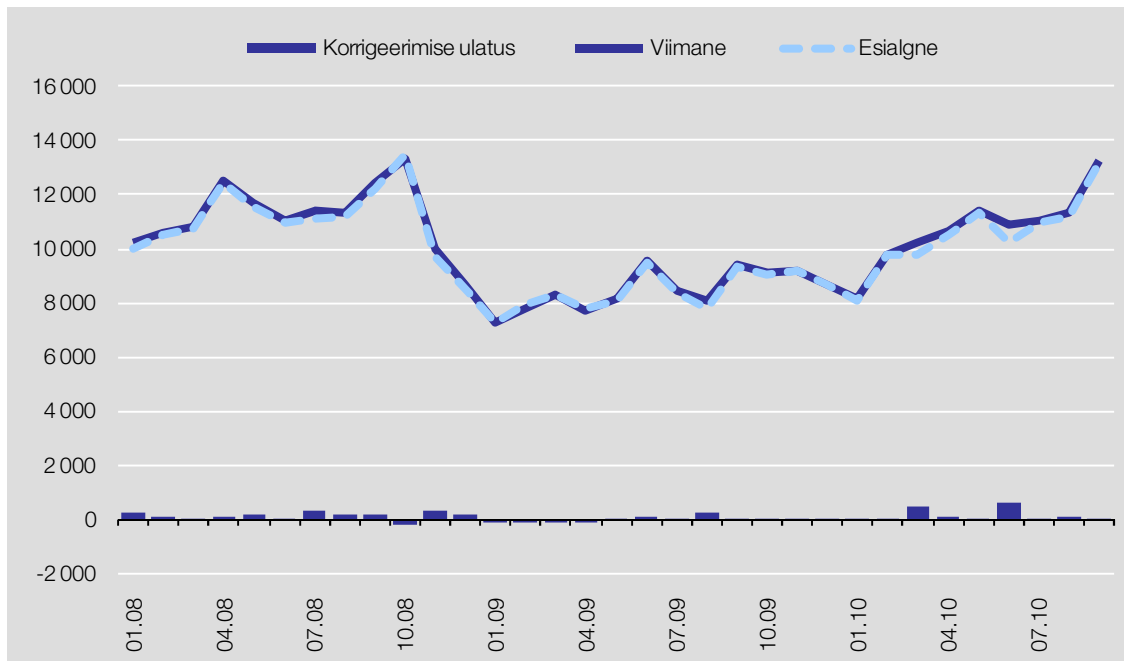
Joonis 3. Kirje „vead ja täpsustused” kvaliteedinäitajate dünaamika

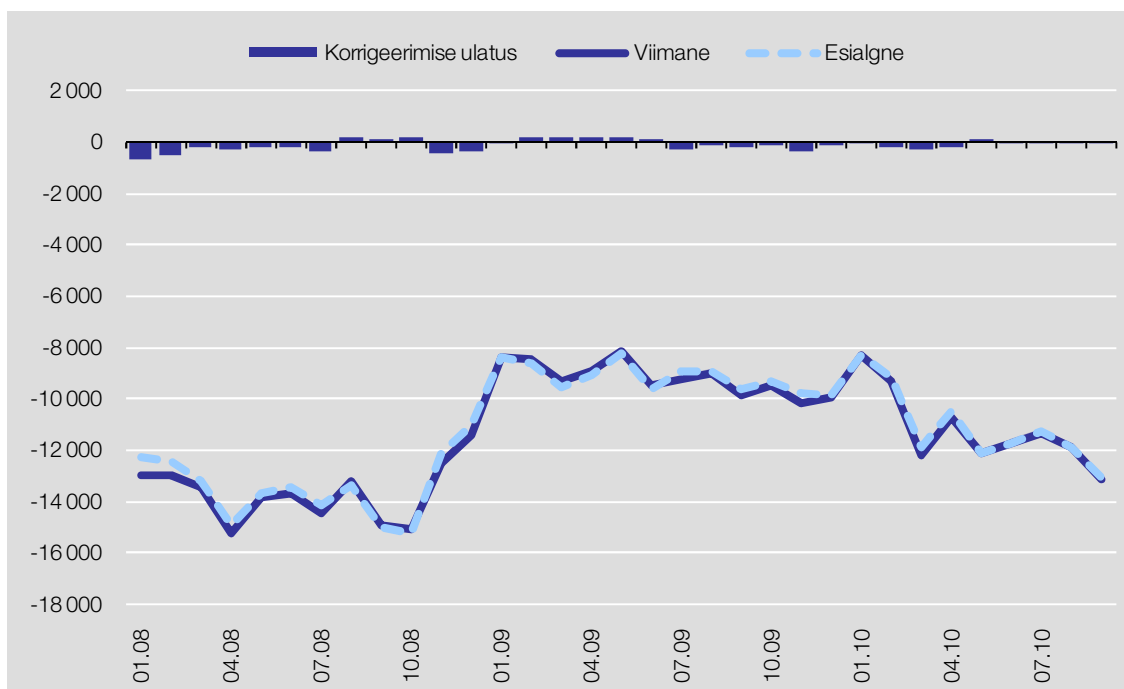
Joonis 4. Esialgselt ja viimati avaldatud jooksevkonto saldo (mln kr)

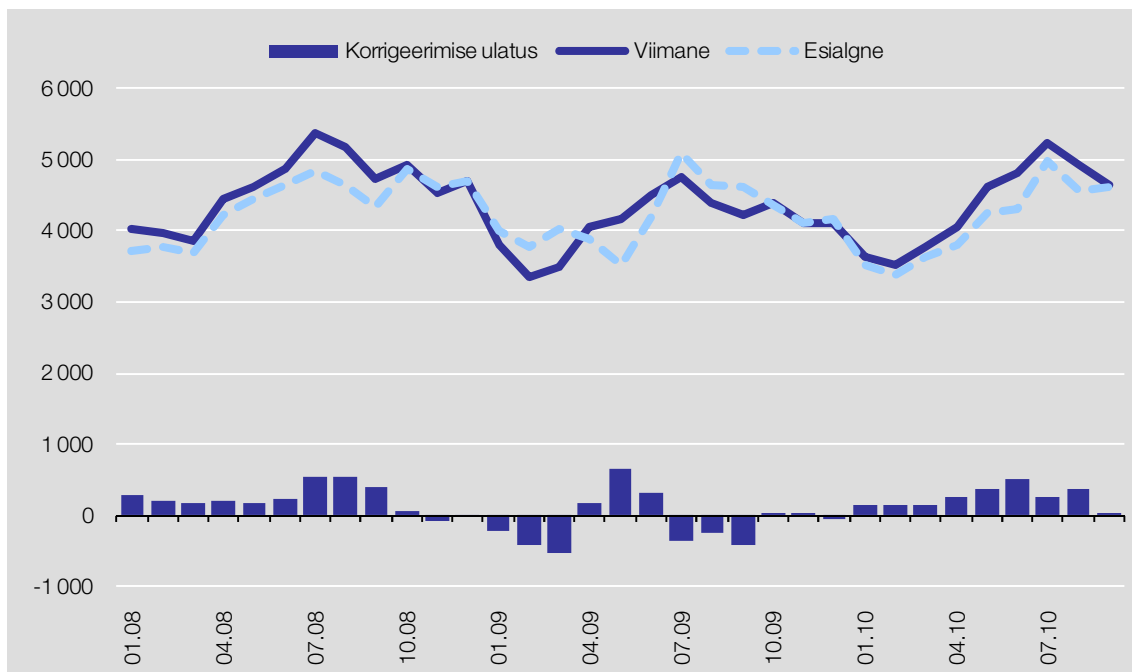
Joonis 5. Esialselt ja viimati avaldatud kaupade eksport (mln kr)

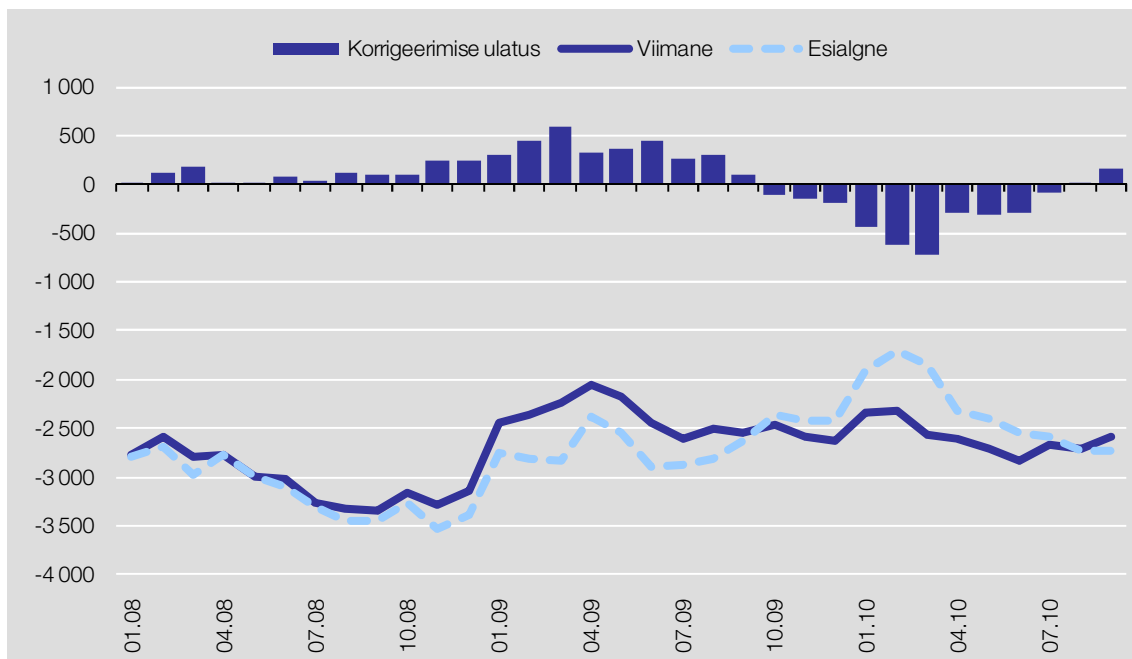
Joonis 6. Esialselt ja viimati avaldatud kaupade import (mln kr)

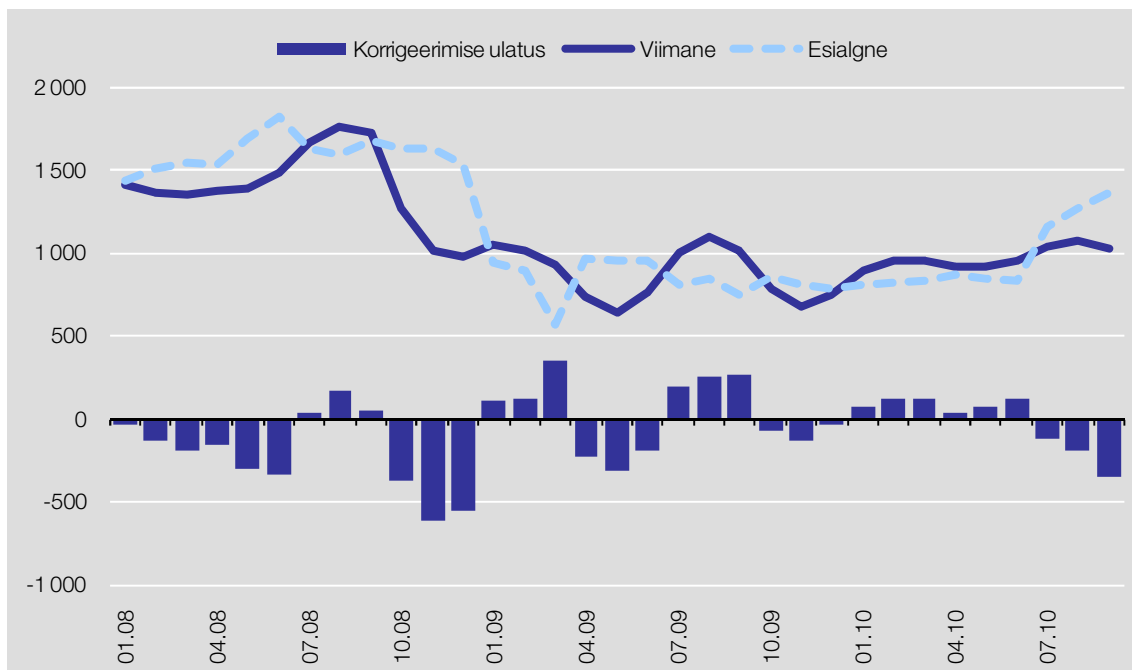
Joonis 7. Esiagselt ja viimati avaldatud teenuste eksport (mln kr)

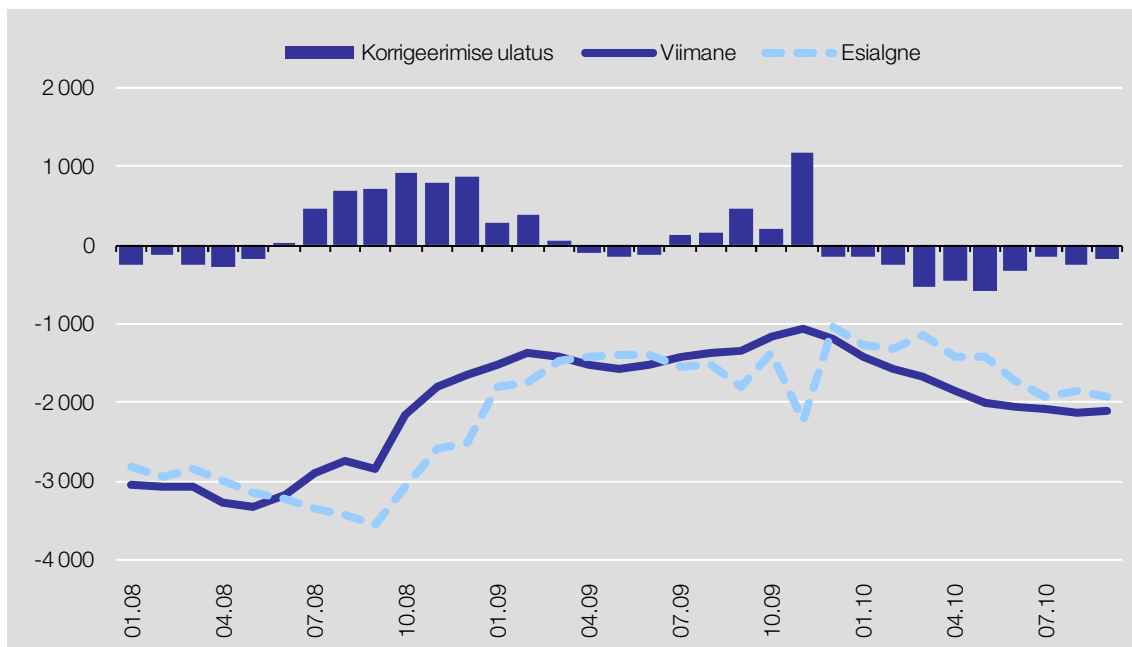
Joonis 8. Esiagselt ja viimati avaldatud teenuste import (mln kr)

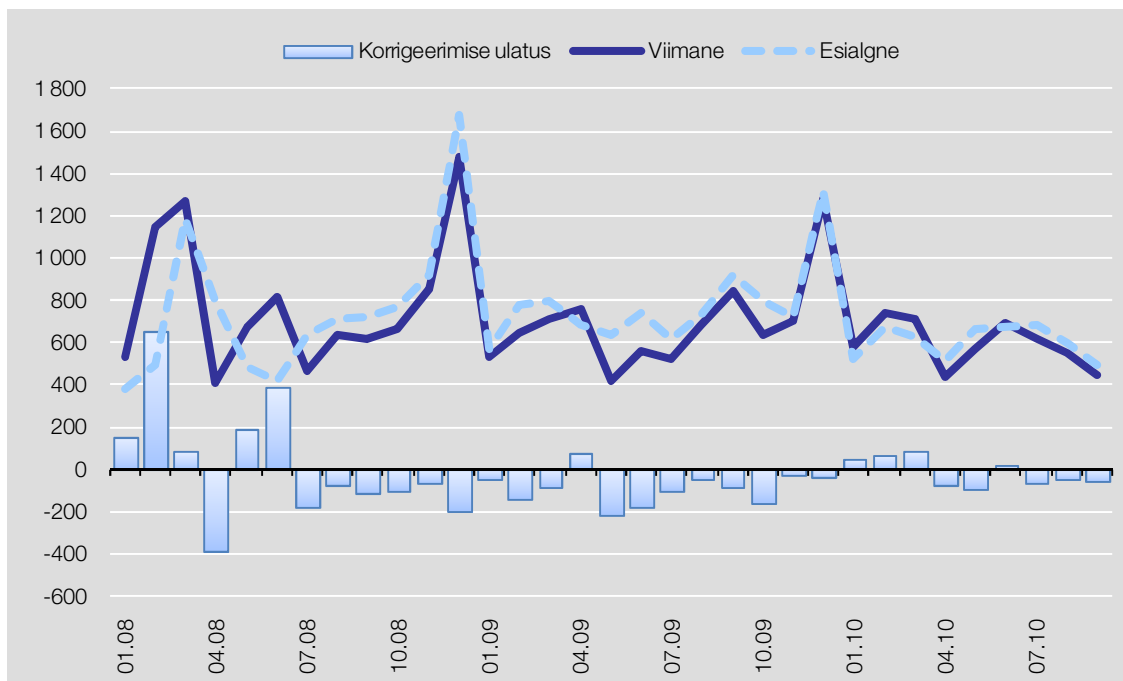
Joonis 9. Esiagselt ja viimati avaldatud tulu sissevool (mln kr)

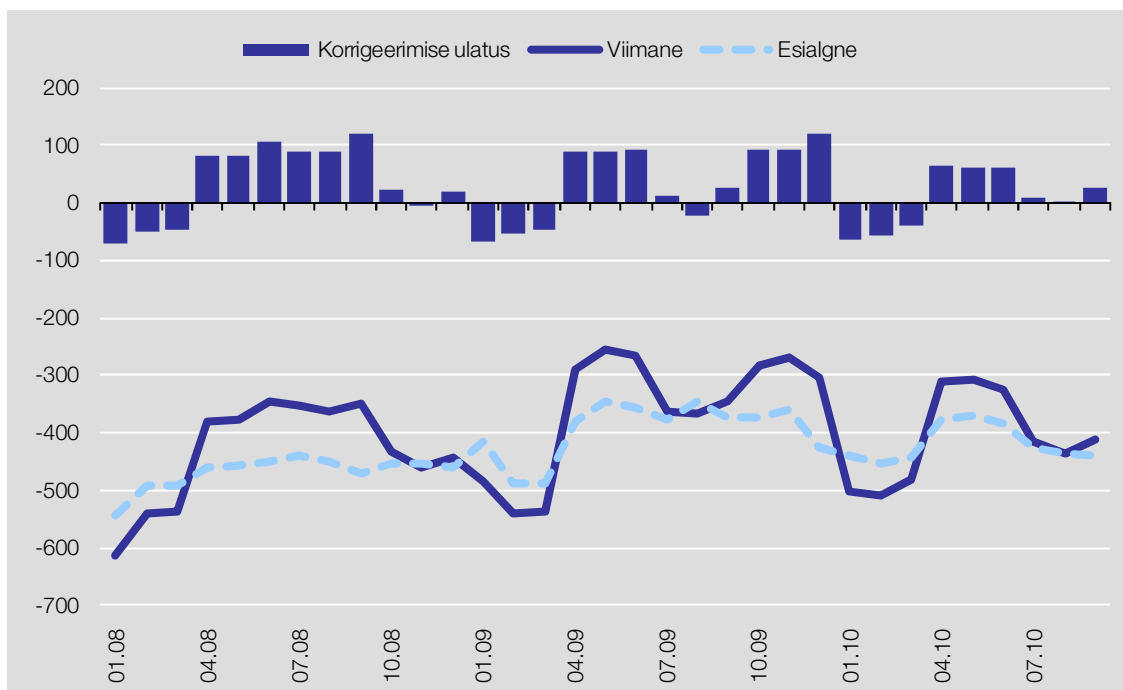
Joonis 10. Esiagselt ja viimati avaldatud tulu väljavool (mln kr)

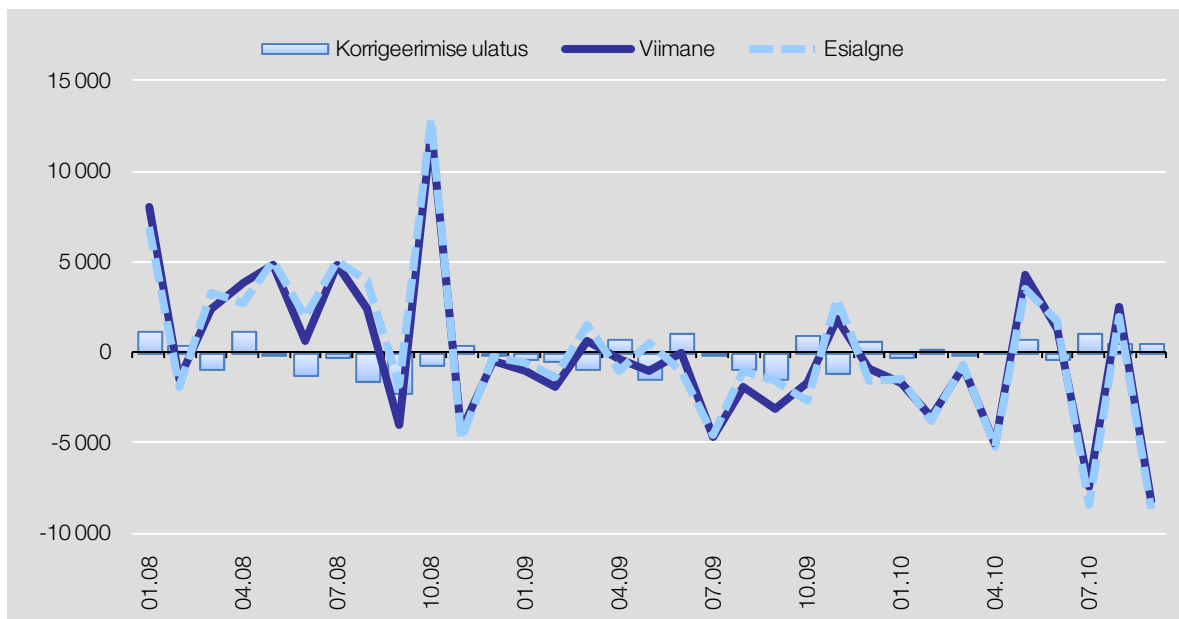
Joonis 11. Esialgelt ja viimati avaldatud saadud ülekanded (mln kr)

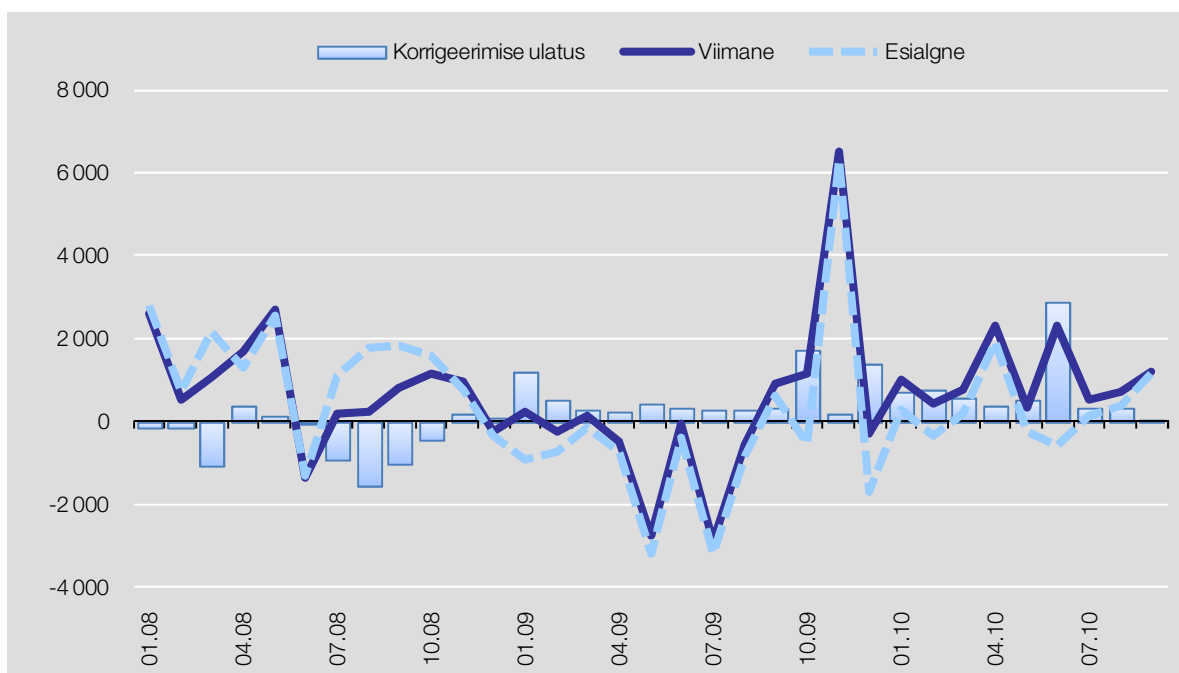
Joonis 12. Esialgelt ja viimati avaldatud makstud ülekanded (mln kr)

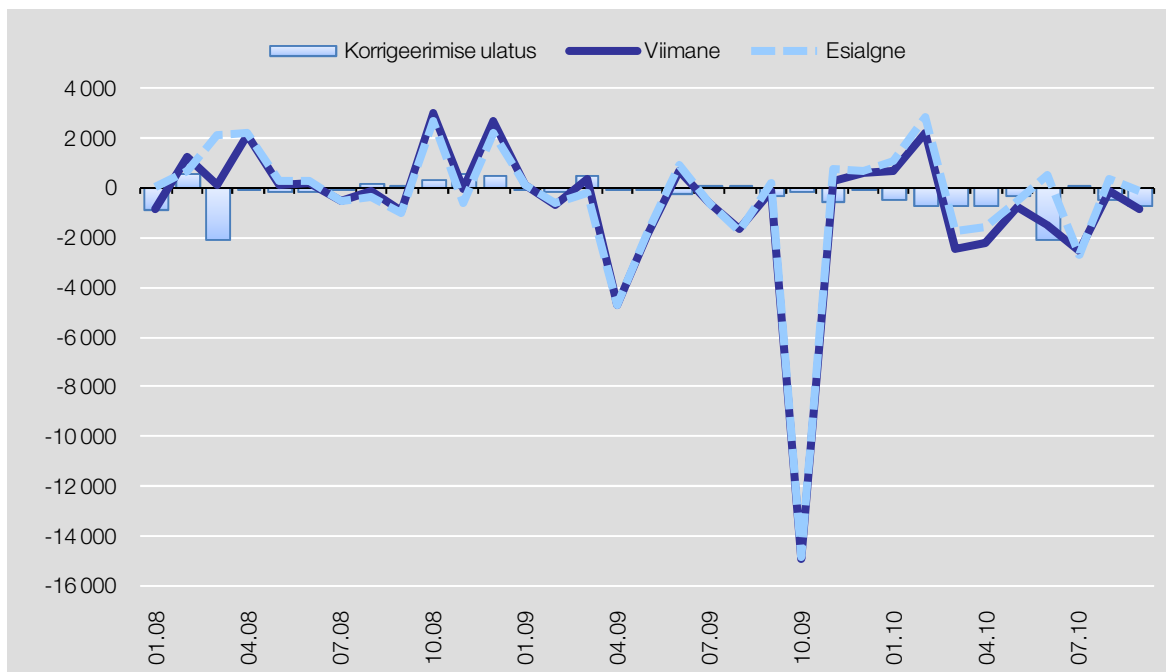
Joonis 13. Esialgelt ja viimati avaldatud finantskonto saldo (mln kr)

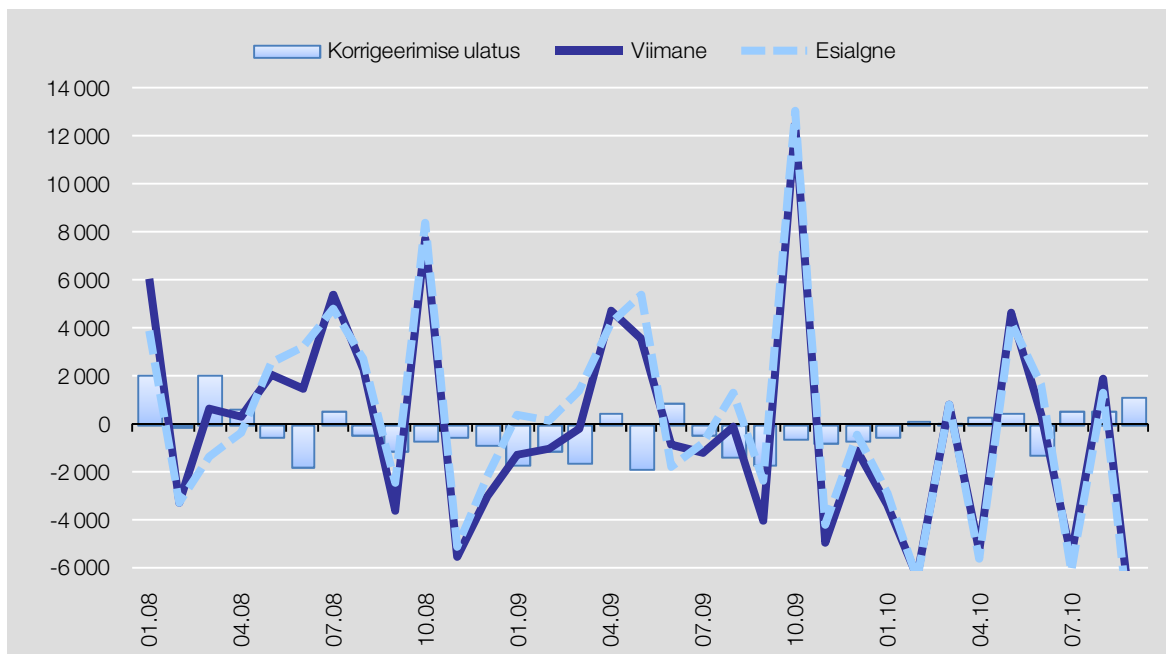
Joonis 14. Esialgelt ja viimati avaldatud otseinvesteeringute saldo (mln kr)

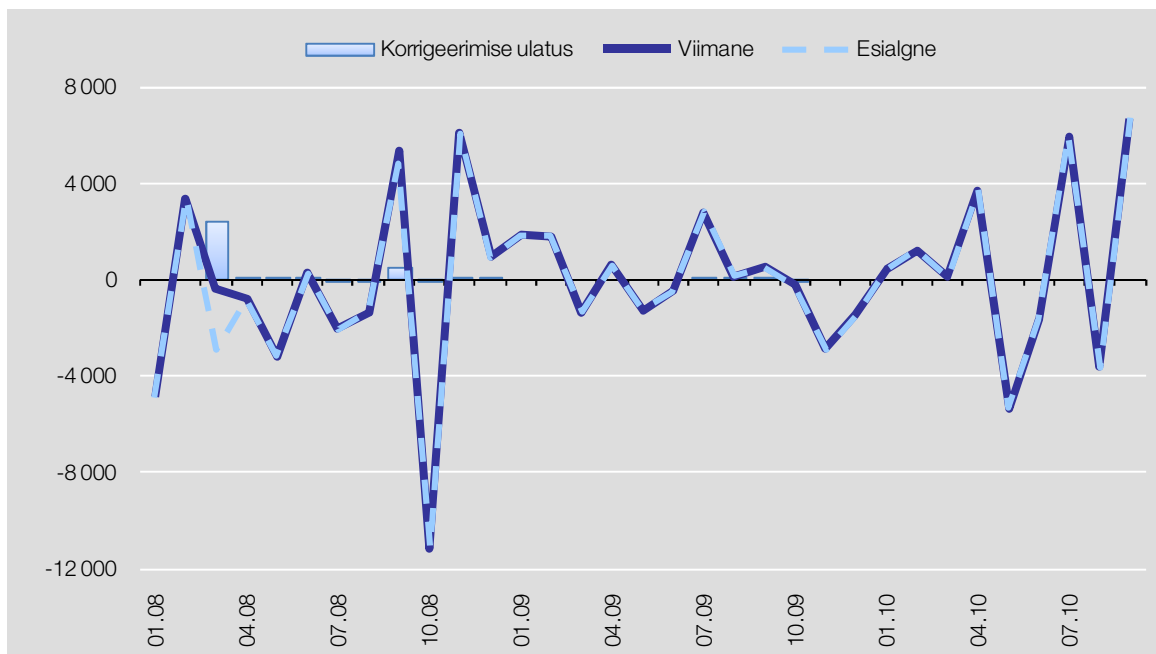
Joonis 15. Esialgselt ja viimati avaldatud portfelliinvesteeringute saldo (mln kr)

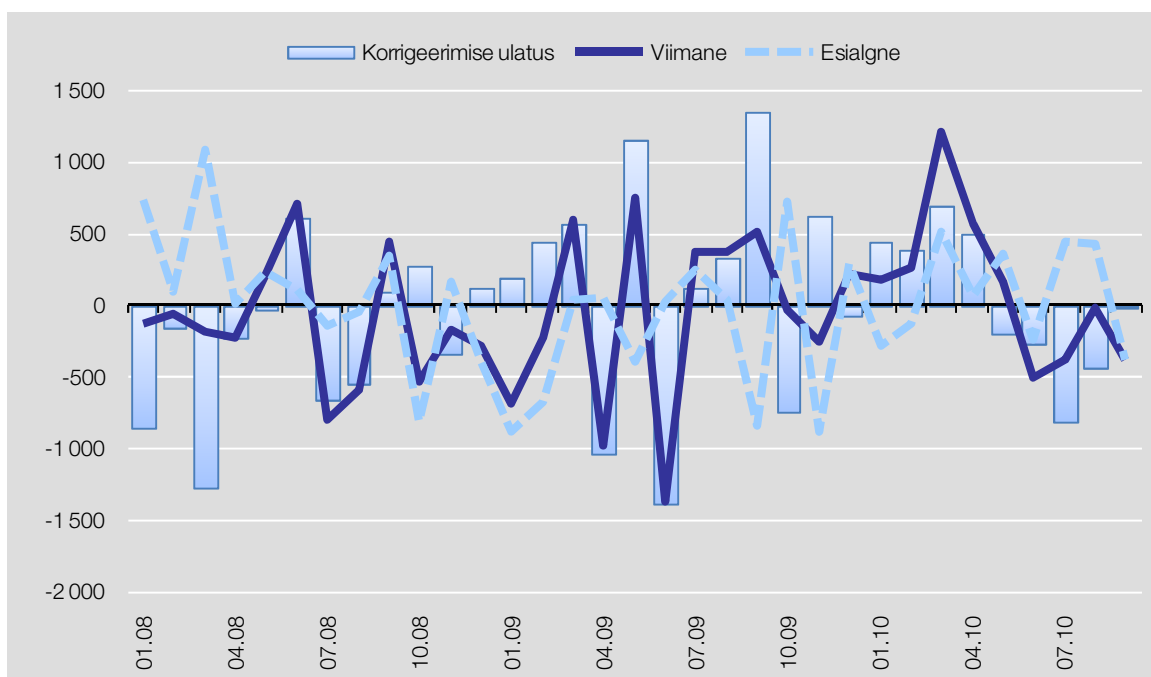
Joonis 16. Esialgselt ja viimati avaldatud muude investeeringute saldo (mln kr)

Joonis 17. Esialgelt ja viimati avaldatud reservvarad (mln kr)

Joonis 18. Esialgelt ja viimati avaldatud vead ja täpsustused (mln kr)

2. Kvartali maksebilansi aegridade korrigeerimine aastatel 2008–2010 II kvartal

2.1. Aegridade korrigeerimine

Nagu maksebilansi kiirhinnangu puhul, on ka kvartali maksebilansi korrigeerimiste analüüsis kasutatud samu võtteid – jooksevkonto kirjete puhul MAPEt ja finantskonto kirjete puhul RMSREd, absoluutseid korrigeerimisulatusi ning korrigeerimiste suunda. Nii MAPE kui ka RMSRE hindavad maksebilansi kirjete hilisema korrigeerimise protsentuaalset ulatust võrreldes esimest korda avaldatud andmetega. Ka siin on kasutatud võrdlusmomendina EKP euroala maksebilansi kirjete MAPET ja RMSREd ning +/-10% vahemikku. Kahjuks on euroala võrdlusmomendid olemas vaid kuu maksebilansi kohta, mitte aga kvartali maksebilansi kohta.

Kvartali maksebilansi **jooksevkonto** suhtelised korrigeerimisulatused on toodud tabelis 5 ja joonisel 19. Analüüsi perioodi 2007 – II kvartal 2009.

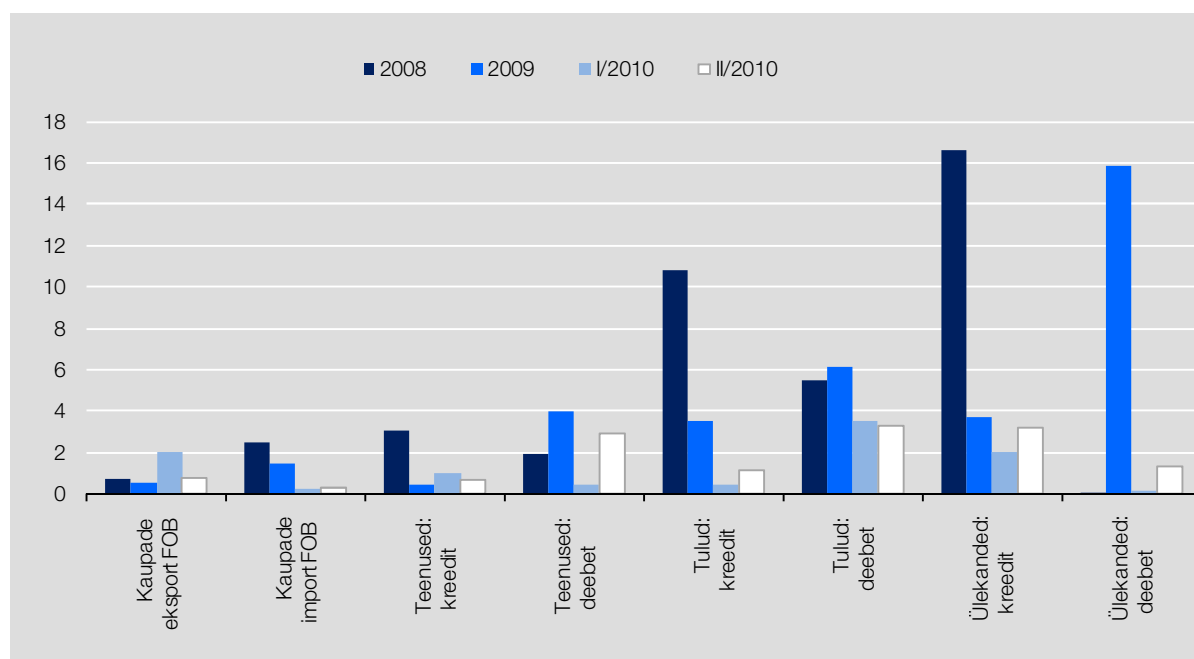
Tabel 5. Kvartaalse maksebilansi jooksevkonto andmete korrigeerimine (MAPE, % esialgsest väärtusest)

	Osakaal jooksevkonto käibes, %*	2008	2009	I/2010	II/2010	Euroala**
Kaupade eksport FOB	30,5	0,7	0,6	2,0	0,7	0,93
Kaupade import FOB	35,2	2,5	1,5	0,3	0,3	0,95
Teenused krediid	13,2	3,1	0,4	1,0	0,7	3,94
Teenused deebet	8,2	1,9	4,0	0,4	3,0	3,09
Tulud krediid	3,5	10,8	3,5	0,4	1,2	14,95
Tulud deebet	6,0	5,5	6,2	3,5	3,3	12,47
Ülekanded krediid	2,1	16,6	3,7	2,1	3,2	
Ülekanded deebet	1,3	0,0	15,9	0,2	1,4	

* 2008 – 2010 II kvartal.

**EKP arvutused kuu maksebilansi kohta perioodi 2006–2008 kohta.

Joonis 19. Jooksevkonto korrigeerimine (MAPE, % esialgsest väärtusest)

Jooksevkonto kirjete korrigeerimine on üldiselt sarnane kiirhinnangu korrigeerimisega – vähem on korrigeeritud suurema osakaaluga kaupade ja teenuste kirjeid ning rohkem tulu ja jooksevülekandeid. Erinevuseks on aga see, et tänu esinduslikuma andmebaasi olemasolule kvartali maksebilansi koostamisel on korrigeerimisulatus siin oluliselt väiksem. Kaupade ekspordi korrigeerimine jäi kogu vaadeldava perioodi jooksul (v.a 2010. aasta I kvartal) alla 1% (absoluutväärtuses keskmiselt 240 mln krooni kvartali kohta, tabel 6), mis on isegi väiksem kui euroala kaupade ekspordi korrigeerimisulatus (0,93%). Mõnevõrra suurem oli kaupade impordi suhteline korrigeerimisulatus, ulatudes 2008. aastal 2,5%ni. Suurema korrigeerimise põhjuseks on olnud mõnede naftasaaduste ümbertöötlemisega tegelevate ettevõtete lülitamine väliskaubandusstatistikasse. Kaupade ekspordi ja impordi korrigeerib põhiliselt Statistikaamet, EPI on kvartali maksebilansi koostamisel kasutada juba tegelik statistika. Analüüsid korrigeerimiste suunda (vt tabel 7), siis nähtub, et ekspordi on statistikaamet hiljem korrigeerinud valdavalt suuremaks (10st kvartalist 7 kvartali puhul), sama on juhtunud ka impordiga – hilisemate korrigeerimiste käigus muutub import valdavalt suuremaks (8 juhul 10st). Kaupade käive moodustas vaadeldaval perioodil 66% jooksevkonto käibest.

Tabel 6. Kvartali maksebilansi kirjete keskmine korrigeerimisulatus*, mln kr

	2008	2009	2010 I poolaasta
Jooksevkonto	648,9	222,3	247,2
Kaupade eksport FOB	250,3	147,2	395,8
Kaupade import FOB	990,4	401,7	88,6
Teenused: krediid	421,7	51,5	102,8
Teenused: deebet	171,4	292,6	133,3
Tulud: krediid	484,2	94,4	22,6
Tulud: deebet	414,7	259,4	173,2
Ülekanded: krediid	436,5	72,8	46,6
Ülekanded: deebet	0,4	159,8	7,8
Kapitali- ja finantskonto	818,2	416,1	427,5
Otseinvesteeringud	824,0	454,9	295,7
Portfelliinvesteeringud	456,3	173,7	27,0
Muud investeeringud	471,6	280,1	826,6
Vead ja täpsustused	933,5	518,8	189,2
Reservvarad	10,4	0,0	0,0

* Absoluutväärtuses.

Teenuste ekspordi ja impordi (21% jooksevkonto käibest) korrigeerimisulatus oli vaadeldaval ajavahemikul mõnevõrra suurem kui kaupadel, kõikides 0,4–4% piires. Kui mõni kvartal kõrvale jätta, siis on nimetatud näitajad isegi paremad kui EKP poolt arvatud analoogsed näitajad euroala kohta (3–4%). Teenuste ekspordi ja impordi absoluutne korrigeerimisulatus oli 210 mln krooni kvartali kohta. Analüüsid korrigeerimiste suunda, on ekspordi osas mõlemasuunaliste korrigeerimiste arv enam-vähem võrdne, impordi puhul aga domineerib ülespoole korrigeerimiste arv (8 juhul 10st). See tähendab, et hilisemate korrigeerimiste käigus on teenuste import muutunud valdavalt väiksemaks.

Tulu ja ülekannete suurema korrigeerimise põhjused võrreldes kaupade ja teenustega on samad, mis kiirhinnangu puhul – tulu puhul esmaselt avaldatud andmetes reinvesteeringut tulu hinnangu kasutamine, ülekannete puhul esialgsete andmete kasutamine. Tulu käive jooksevkonto käibes hõlmas ligi 10% ning ülekannete käive 3%. Tuleb märkida, et tulu korrigeerimise ulatus võrreldes 2009. aasta kvaliteediaruandes tooduga on vähenenud – ulatuslikum korrigeerimine toimus 2008. aastal, mil tulu sissevoolu korrigeeriti ligi 11% ulatuses (eelmise kvaliteediaruande tulu suurim korrigeerimisulatus oli 15%). Ka on Eesti kvartali maksebilansi tulu korrigeerimisulatus tunduvat väiksem kui euroalal, kus tulu korrigeerimisulatus oli 14–15%. Analüüsid tulu sisse- ja väljavoolu korrigeerimise suunda, siis vääril märkimist, et nii üles- kui ka allpoole korrigeerimiste arv on peaaegu tasakaalus.

Tabel 7. Kvartali maksebilansi korrigeerimiste suund (viimane - esimene)

	Ülespoole korrigeerimiste arv*	Allapoole korrigeerimiste arv**
Jooksevkonto	8	2
Kaupade eksport FOB	7	3
Kaupade import FOB	2	8
Teenused: krediid	6	4
Teenused: deebet	8	2
Tulud: krediid	6	4
Tulud: deebet	6	4
Ülekanded: krediid	6	4
Ülekanded: deebet	3***	5***
Kapitali- ja finantskonto	4	6
Otseinvesteeringud	4	6
Portfelliinvesteeringud	6	4
Muud investeeringud	7	3
Vead ja täpsustused	7	3

* Muutus plussmärgiga.

** Muutus miinusmärgiga.

*** Kahel juhul langesid esialgne ja viimati avaldatu kokku.

2010. aasta esimeste kvartalite maksebilansi kirjete väiksem korrigeerimisulatus tuleneb maksebilansi korrigeerimispoliitikast – nimelt korrigeeritakse andmeid regulaarselt kaks korda (vt eespool). Kui 2008–2009. aasta andmeid on juba kaks korda korrigeeritud, siis 2010. aasta andmed on läbinud vaid esimese regulaarse korrigeerimise.

Jooksevkonto kirjete absoluutsest korrigeerimisulatusesest annavad ülevaate joonised 22–30. Nagu jooniselt 22 nähtub, on jooksevkonto hiljem korrigeeritud enamikel juhtudel ühes suunas – ülespoole (8 juhtumil 10st). See tähendab, et jooksevkonto defitsiit (2008. aasta kvartalid) on viimati avaldatud andmete järgi väiksem esialgu avaldatust ning ülejääk (2009. ja 2010. aasta kvartalid) vastavalt suurem. Küll on absoluutne korrigeerimisulatus olnud suhteliselt väike, eriti 2009–2010.

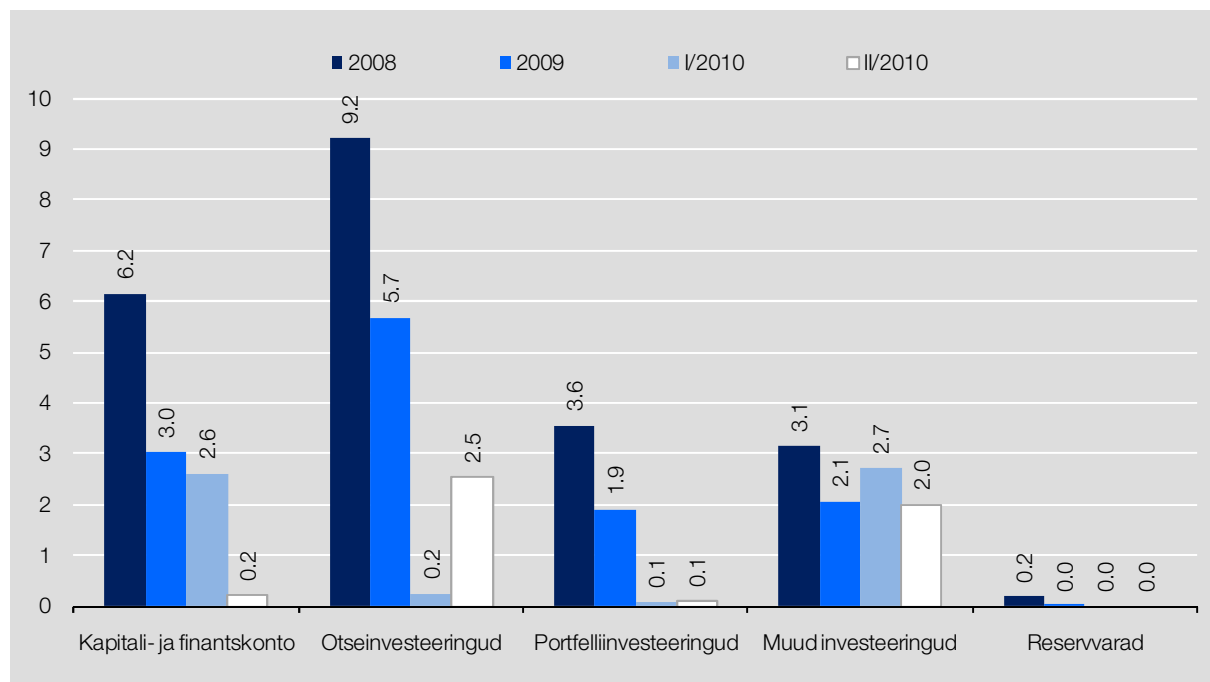
Kapitali- ja finantskonto suhtelisest korrigeerimisest annavad ülevaate tabel 8 ja joonis 20, absoluutsed korrigeerimisulatused kajastuvad joonistel 31–36.

Tabel 8. Kvartaalse maksebilansi finantskonto andmete korrigeerimine (keskmine RMSRE, % aegrea volatiilsusest)

	2008	2009	I/2010	II/2010	Euroala*
Kapitali- ja finantskonto	6,2	3,0	2,6	0,2	-
Otseinvesteeringud	9,2	5,7	0,2	2,5	0,67
Portfelliinvesteeringud	3,6	1,9	0,1	0,1	0,65
Muud investeeringud	3,1	2,1	2,7	2,0	0,43
Reservvarad	0,2	0,0	0,0	0,0	-

* EKP arvutused kuu maksebilansi kohta perioodil 2006–2008.

Joonis 20. Finantskonto korrigeerimine (RMSRE, % aegrea volatiilsusest)

Kvartali maksebilansi kapitali- ja finantskonto kirjade hilisem korrigeerimine on küll mõnevõrra suurem jooksevkonto põhikirjetega (kaupade ja teenustega) võrreldes, samas aga tunduvalt väiksem kui maksebilansi kiirhinnangu vastavate kirjade korrigeerimine. Põhjuseks on kasutada olev esinduslikum infobaas. Mõnevõrra suurem on korrigeerimisulatus olnud otseinvesteeringute ja muude investeeringute puhul, mille põhjuseks esimesel juhul on reinvesteeritud tulu hilisem täpsustumine ning teisel juhul probleemid kodumajapidamiste sektori kaetusega. 2010. aasta esimeste kvartalite finantskonto kirjade väike korrigeerimine seletub sellega, et nende teistkordne regulaarne korrigeerimine on veel toimumata. Kui võrrelda finantskonto kirjade korrigeerimisulatus euroala vastavate näitajatega, siis viimase korrigeerimisulatus on oluliselt väiksem, jäädes alla 1%.

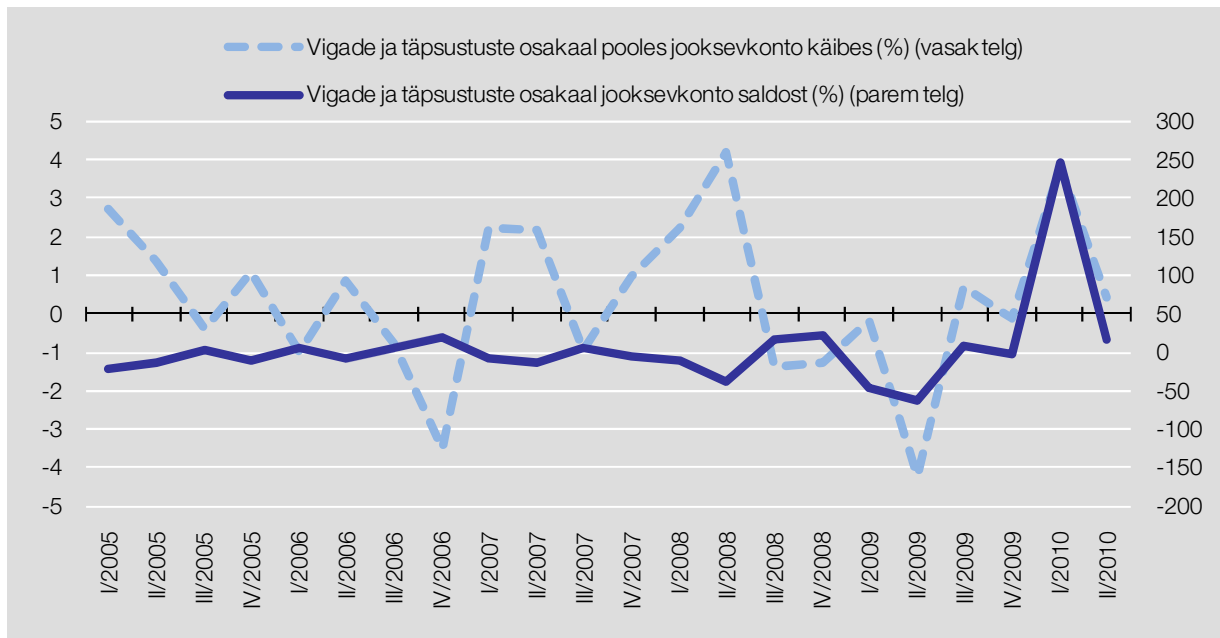
Finantskonto kirjade absoluutne korrigeerimisulatus jäi vahemikku 250–600 mln krooni. Analüüsisid finantskonto kirjade korrigeerimissuunda, siis torkab silma, et muude investeeringute korrigeerimine toimus valdavalt ülespoole – 7 juhul 10st. Samas peab märkima, et ülespoole korrigeerimiste absoluutsed ulatused ei olnud suured.

2.2. Vead ja täpsustused

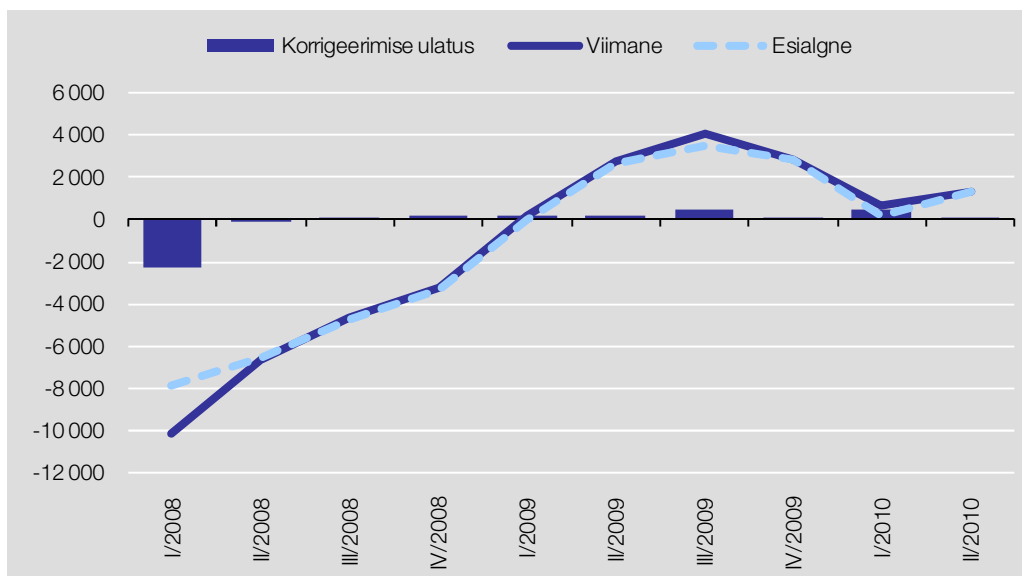
Kvartali maksebilansi jääkkirje „vead ja täpsustused“ ulatus ei ületanud vaadeldaval perioodil kordagi rahvusvaheliselt aktsepteeritavat vahemikku +/-5% poolest jooksevkonto käibest (vt joonis 21). Perioodi keskmine hälvimine oli +/-1,8%. Jooksevkonto saldost hõlmasid „vead ja täpsustused“ vaadeldaval ajavahemikul keskmiselt 47%. Näitaja tegi kõrgeks väike jooksevkonto ülejääk ning suhteliselt suured vead ja täpsustused 2010. aasta I kvartalis. Elimineerides selle kvartali andmed arvutustest, langeb vigade ja täpsustuste keskmine osakaal jooksevkonto saldost 25%ni. Jääkkirje korrigeerimissuund on olnud valdavalt ülespoole (7 juhul 10st). Mõnes kvartalis on vigade ja täpsustuste absoluutne korrigeerimine olnud suhteliselt ulatuslik, küündides kuni 1,5 mld kroonini kvartalis. Kirje keskmine korrigeerimine perioodi jooksul oli 600 mln krooni kvartalis. Üheks kvaliteedinäitajaks saab pidada ka vigade summat mingi perioodi vältel, mis piisavalt pika perioodi jooksul peaks

ideaalsel juhul olema võrdne nulliga (miinuskäibega vead peaksid võrduma plusskäibega vigadega). Perioodil 2008. aasta I kvartalist kuni 2010. aasta II kvartalini moodustas kvartali maksebilansi vigade summa +2,5 mld krooni.

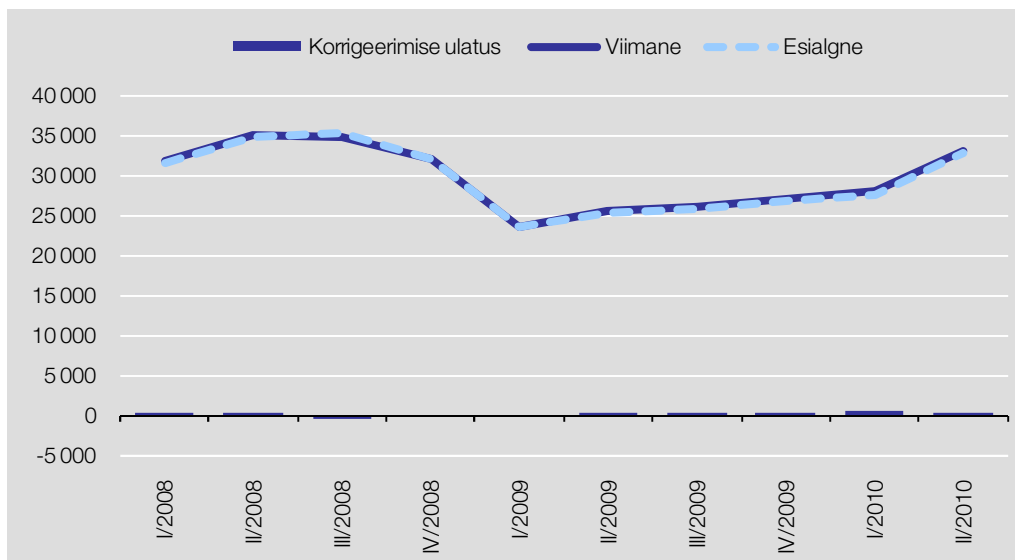
Joonis 21. Kirje „vead ja täpsustused” kvaliteedinäitajate dünaamika

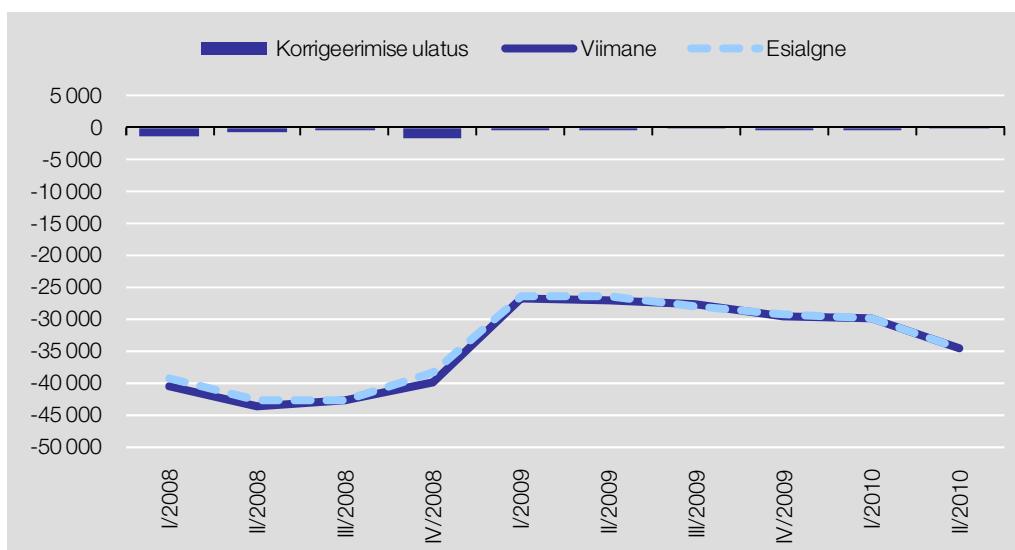
Joonis 22. Esialgselt ja viimati avaldatud jooksevkonto saldo (mln kr)

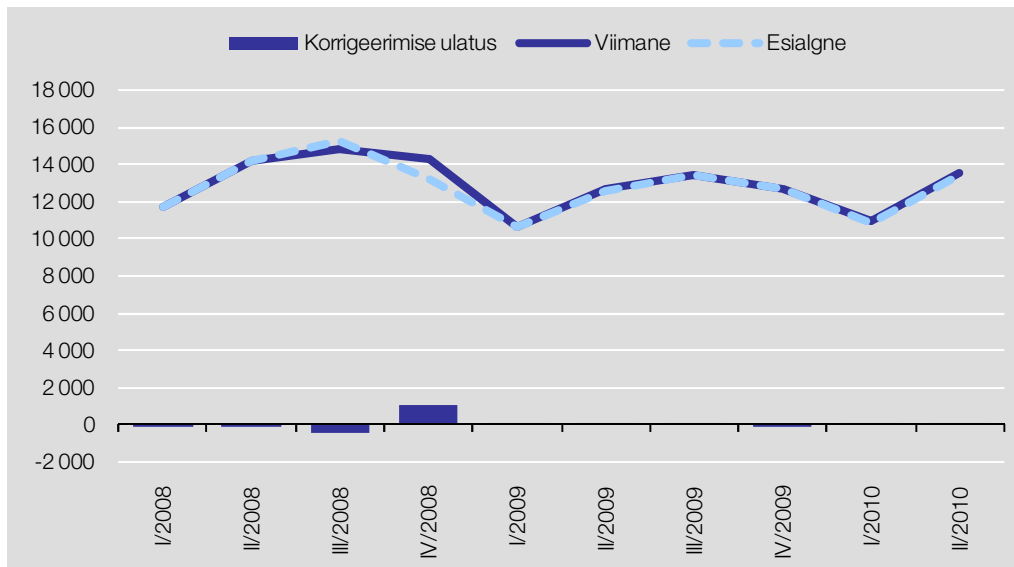
Joonis 23. Esialgselt ja viimati avaldatud kaupade eksport (mln kr)

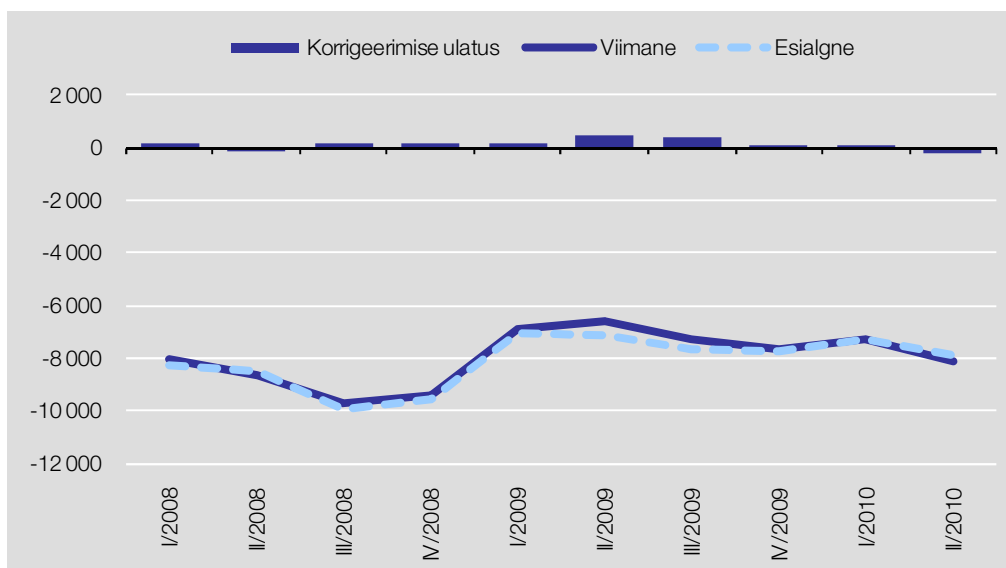
Joonis 24. Esialgselt ja viimati avaldatud kaupade import (mln kr)

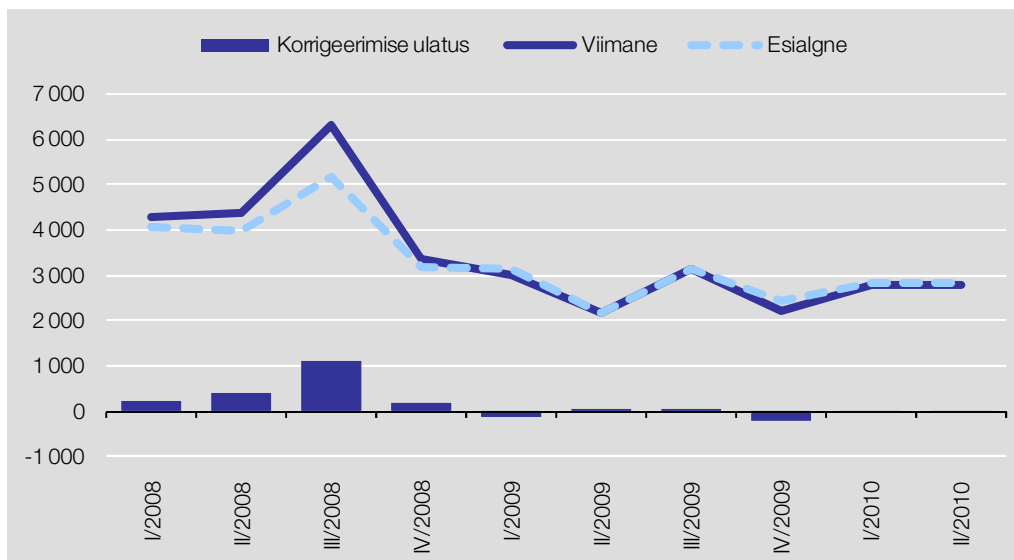
Joonis 25. Esialgsest ja viimati avaldatud teenuste kredit (mln kr)

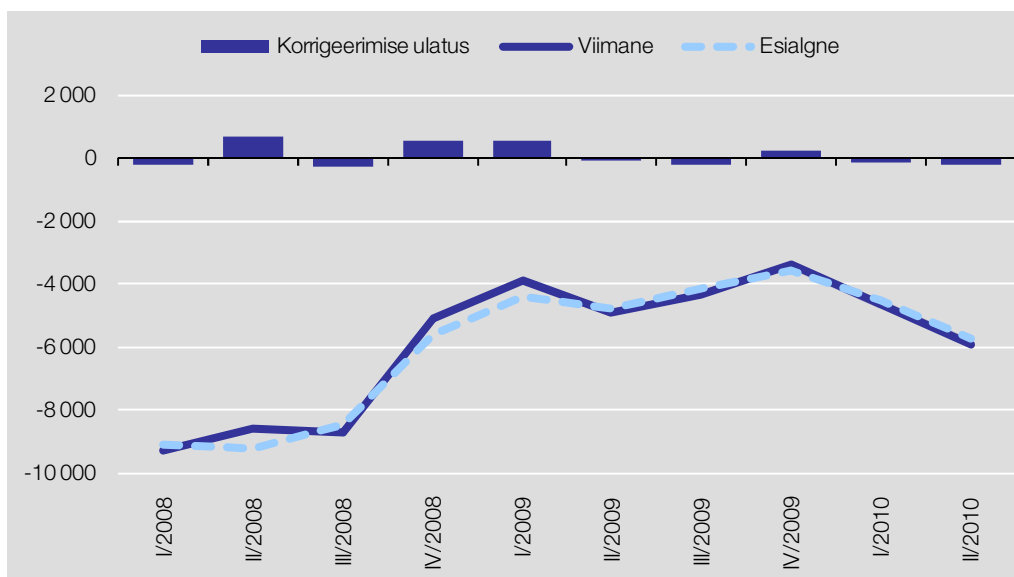
Joonis 26. Esialgsest ja viimati avaldatud teenuste deebet (mln kr)

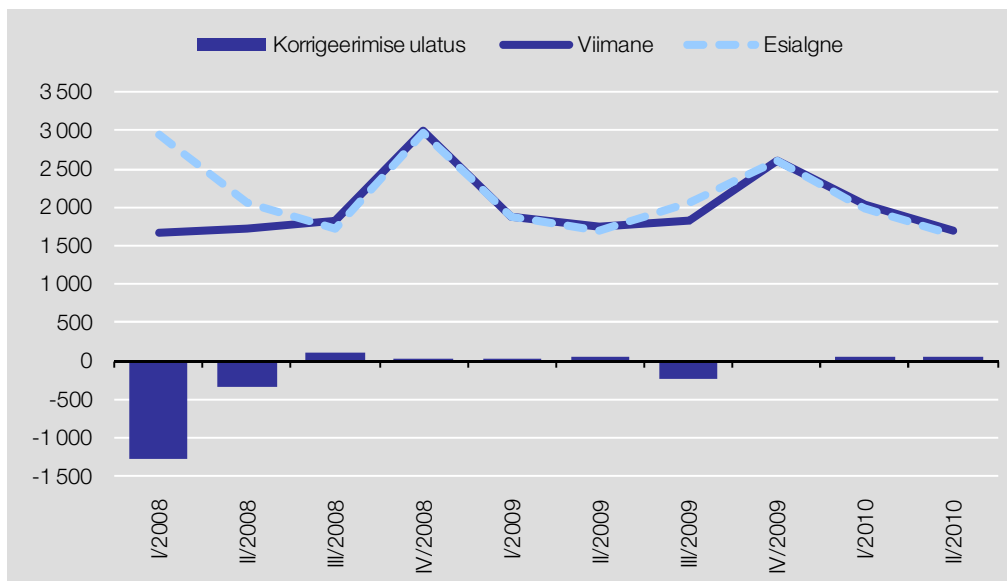
Joonis 27. Esialgset ja viimati avaldatud tulu sissevool (mln kr)

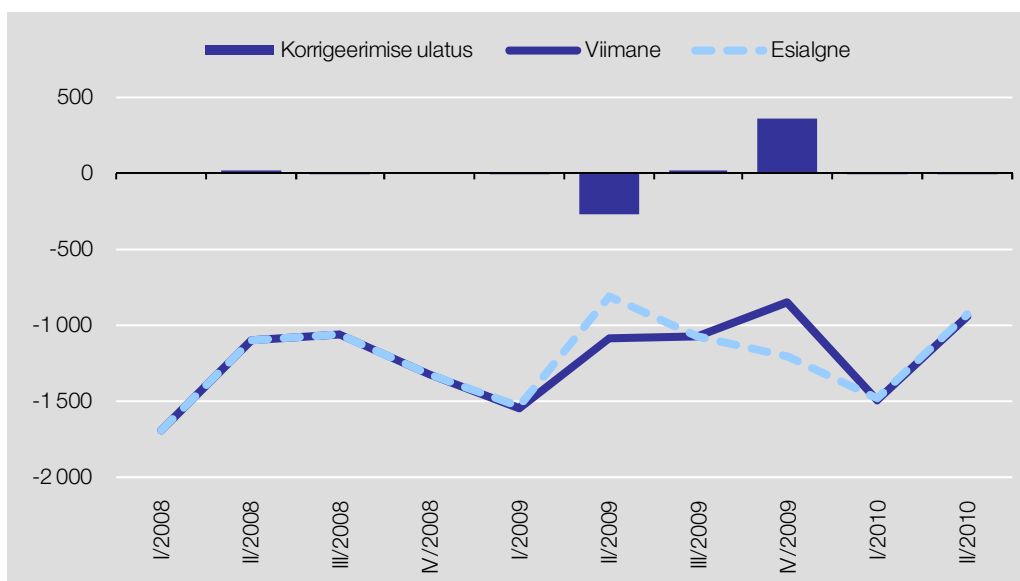
Joonis 28. Esialgset ja viimati avaldatud tulu väljavool (mln kr)

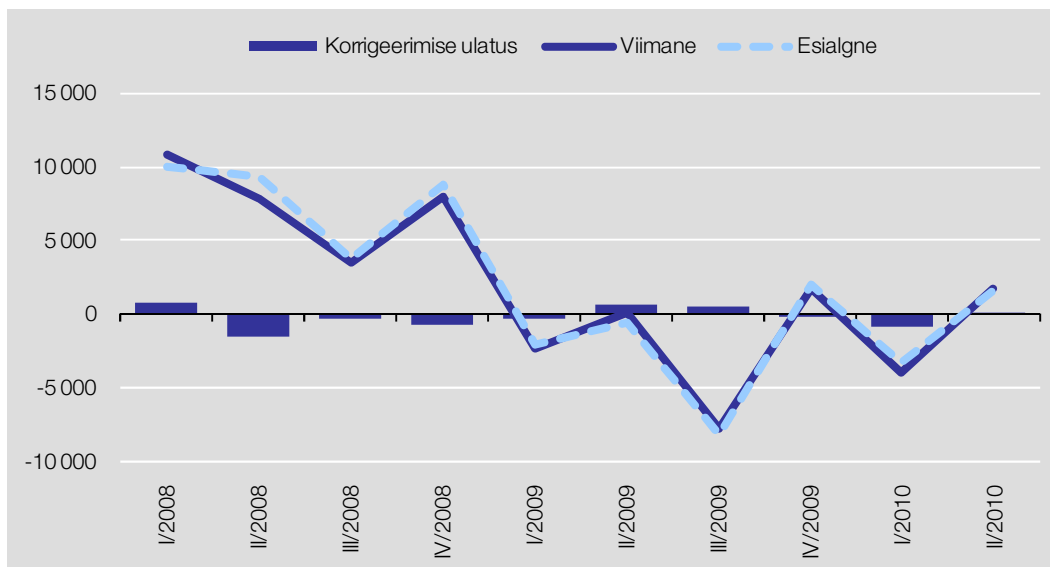
Joonis 29. Esialgset ja viimati avaldatud ülekannete kredit (mln kr)

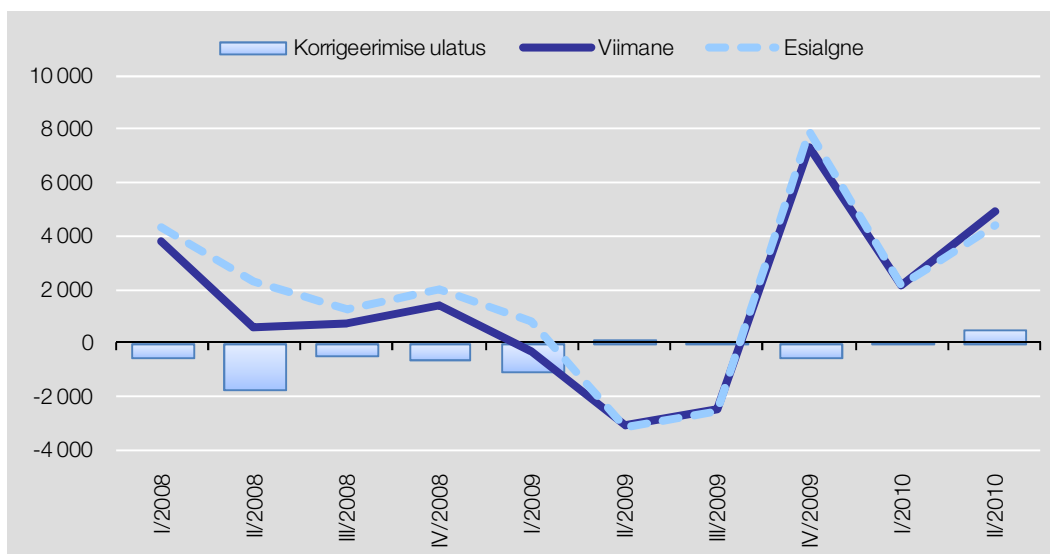
Joonis 30. Esialgset ja viimati avaldatud ülekannete deebet (mln kr)

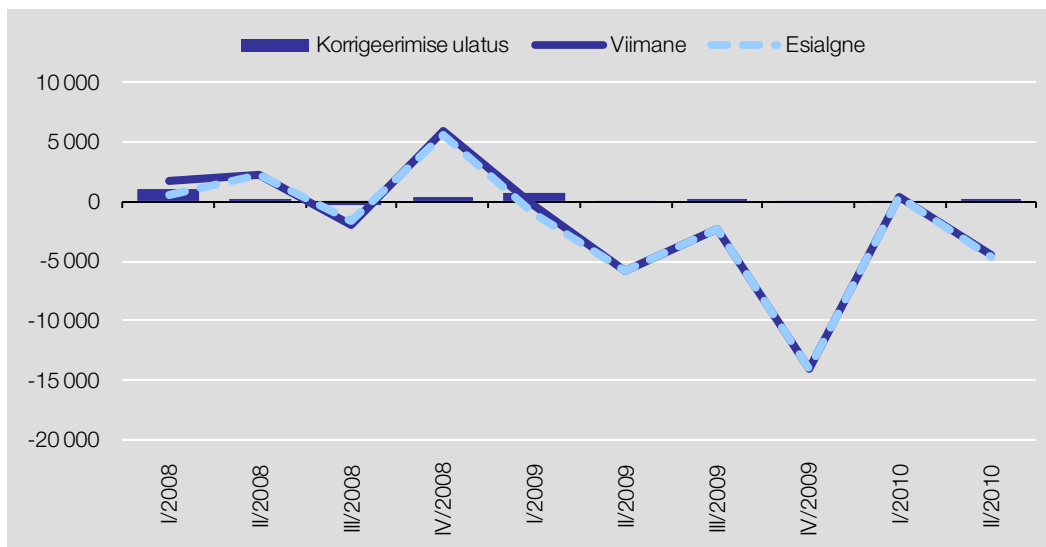
Joonis 31. Esialgset ja viimati avaldatud kapitali- ja finantskonto saldo (mln kr)

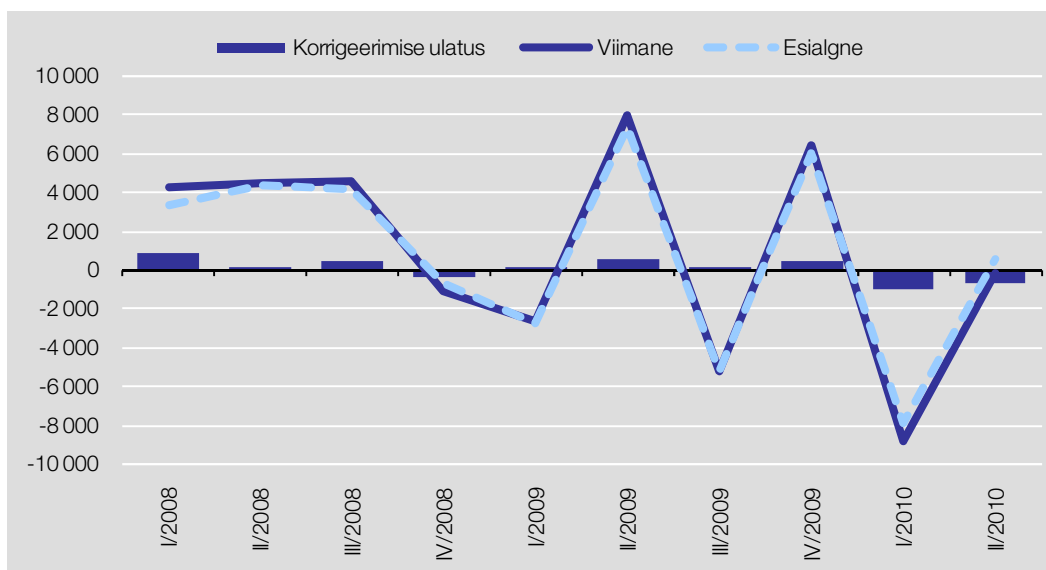
Joonis 32. Esialgset ja viimati avaldatud otseinvesteeringute saldo (mln kr)

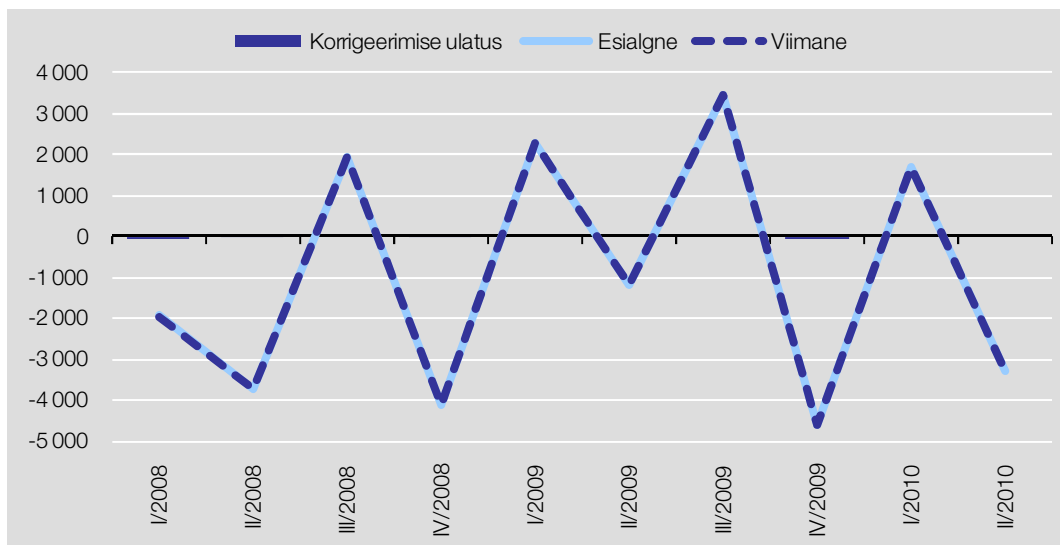
Joonis 33. Esialgselt ja viimati avaldatud portfelliinvesteeringute saldo (mln kr)

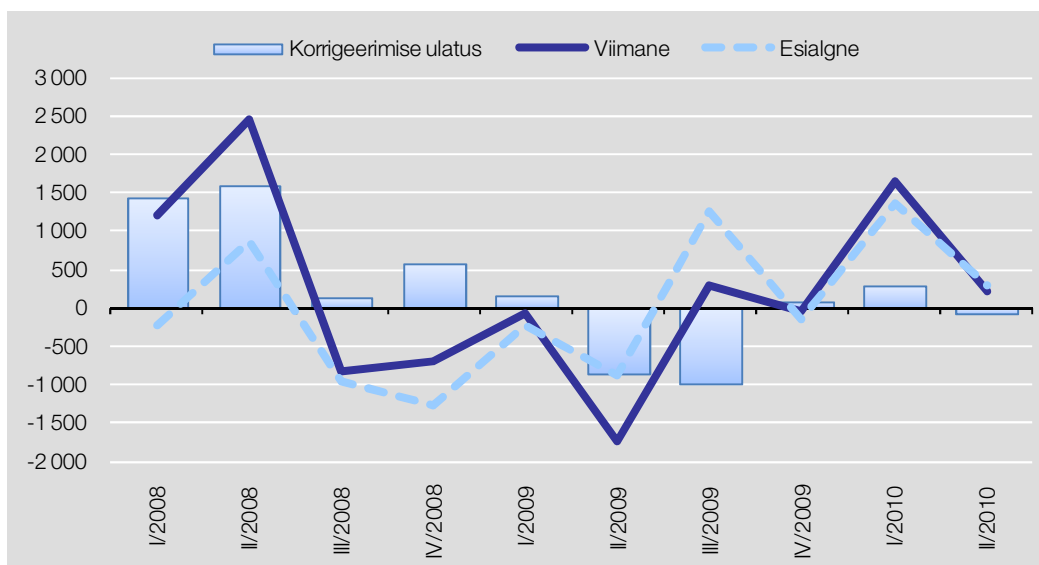
Joonis 34. Esialgselt ja viimati avaldatud muude investeeringute saldo (mln kr)

Joonis 35. Esialgelt ja viimati avaldatud reservvara (mln kr)

Joonis 36. Esialgelt ja viimati avaldatud vigade ja täpsustuste saldo (mln kr)

3. Rahvusvahelise investeerimispositsiooni aegriidade korrigeerimine

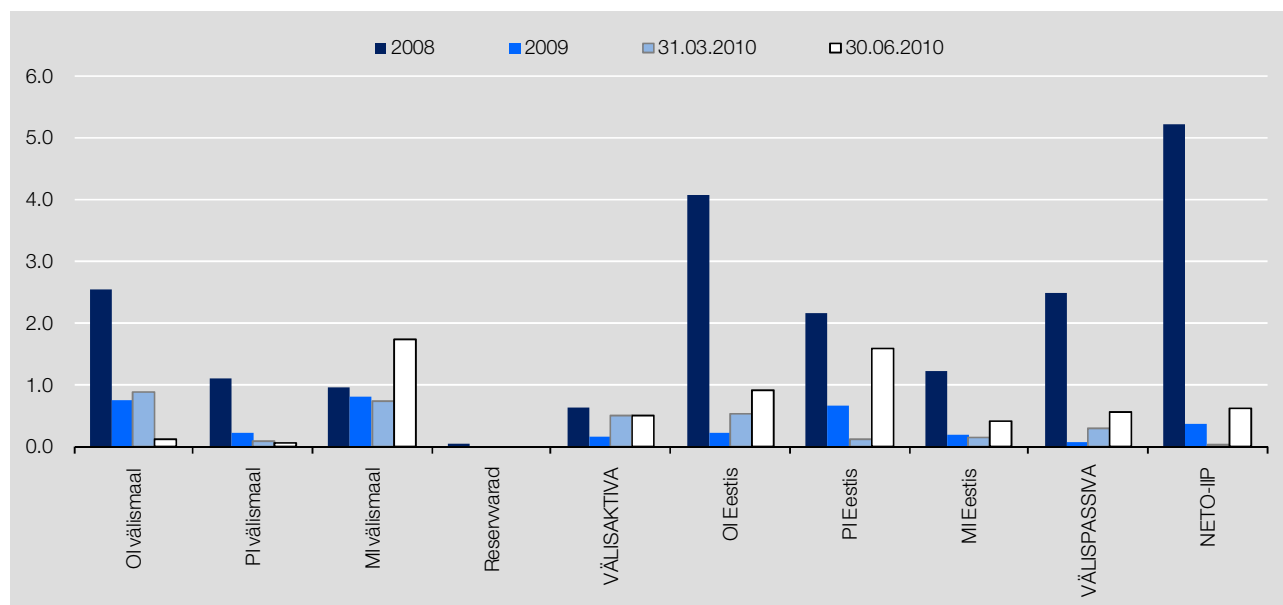
Rahvusvahelise investeerimispositsiooni hilisemat korrigeerimist kajastavad tabel 9 ja joonis 37. Rahvusvahelise investeerimispositsiooni kirjade korrigeerimisulatus on üldreeglina maksebilansi korrigeerimisest väiksem, sest tegemist on kumulatiivsete näitajatega.

Tabel 9. Rahvusvahelise investeerimispositsiooni andmete korrigeerimine (MAPE, % esialgsest väärtusest)

	2008	2009	31.03.2010	30.06.2010
Otseinvesteeringud välismaal	2,5	0,8	0,9	0,1
Portfelliinvesteeringud välismaal	1,1	0,2	0,1	0,1
Muud investeeringud välismaal	1,0	0,8	0,7	1,7
Reserwarad	0,0	0,0	0,0	0,0
VÄLISAKTIVA	0,6	0,2	0,5	0,5
Otseinvesteeringud Eestis	4,1	0,2	0,5	0,9
Portfelliinvesteeringud Eestis	2,2	0,7	0,1	1,6
Muud investeeringud Eestis	1,2	0,2	0,1	0,4
VÄLISPASSIVA	2,5	0,1	0,3	0,6
Netoinvesteerimispositsioon	5,2	0,4	0,0	0,6

Nii aktiva- kui ka passivakirjetel jäi hilisem korrigeerimine üldreeglina alla 1–2%, v.a otseinvesteeringud. Otseinvesteeringute suurem korrigeerimine seletub üldreeglina reinvesteeringut tulude hilisema täpsustumisega.

Joonis 37. Investeerimispositsiooni korrigeerimine (MAPE, % esialgsest väärtusest)

4. Kasutatud maksebilansistatistika kvaliteedinäitajate sisu

Jooksevkonto ja investeerimispositsiooni väärtuste **korrigeerimisulatust** mõõdetakse keskmise absoluutse protsentvea (*MAPE* - *mean absolute percent error*) abil esialgselt avaldatud näitaja suhtes:

$$MAPE = \frac{1}{N} \sum_{t=1}^N \left| \frac{X_t(l_j) - X_t(l_i)}{X_t(l_i)} \right| * 100, \text{ kus}$$

- N - perioodide arv vaadeldava kirje aegreas;
- $X_t(l)$ - kirje hilisem väärtus;
- $X_t(l)$ - kirje esialgne väärtus.

Finantskonto netoväärtuste **korrigeerimisulatust** mõõdetakse suhtelise (keskmestatud) standardhälbe (*RMSRE* - *root mean square relative error*) abil ning see väljendab korrigeerimisi näitaja volatiilsuse suhtes:

$$RMSRE = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^N [X_t(l_j) - X_t(l_i)]^2}{\sum_{t=1}^N [\Theta - X_t(l_j)]^2}} * 100, \text{ kus}$$

- Θ - hilisema väärtuse kaugus kirje vaadeldava ajavahemiku keskvaartusest (aritmeetiline keskmine);
- N - perioodide arv vaadeldava kirje aegreas;
- $X_t(l)$ - kirje hilisem väärtus;
- $X_t(l)$ - kirje esialgne väärtus.

Maksebilansis kajastamata netotehingute ulatust mõõdetakse kirje "vead ja täpsustused" abil selle arvvaartuse kõrvutamisel poolega jooksevkonto kogukäibest:

$$\varepsilon = \frac{EO}{\frac{1}{2}(|DB_{CA}| + CR_{CA})} * 100, \text{ kus}$$

- ε - vea osakaal;
- EO - vead ja täpsustused;
- DB_{CA} - jooksevkonto deebetkäive;
- CR_{CA} - jooksevkonto kredietkäive.